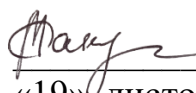

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

До захисту допустити:
В.о. завідувача кафедри

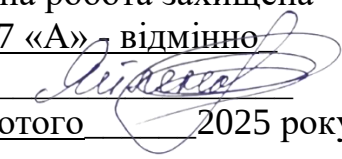
 Світлана МАКАРЕНКО
«19» листопада 2024 року

**«ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО
ПАТРОНАЖУ РОДИН ІЗ ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої
освіти
освітньо-професійної програми
«Дошкільна освіта. Інклюзія»
Іщенко Світлани Олександрівни

Науковий керівник:
Макаренко С. І., кандидат
педагогічних наук, доцент,
в.о.зав. кафедри дошкільної освіти

Рецензент:
Івах С. М., к.пед.н., доцент
кафедри загальної педагогіки та
дошкільної освіти Дрогобицького
державного педагогічного
університету ім. І. Франка

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою 97 «А» відмінно
Секретар ЕК
« 12 » лютого 2025 року

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПАТРОНАЖУ РОДИН ІЗ ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ	8
1.1. Науково-теоретичні засади педагогічного патронажу як нової форми здобуття освіти дітьми раннього та дошкільного віку.....	8
1.2. Специфіката зміст педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку, здійснюваного закладами дошкільної освіти в дистанційному форматі.....	21
1.3. Педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.....	29
Висновки до розділу 1	46
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ПАТРОНАЖУ РОДИН ІЗ ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ	49
2.1. Стан реалізації у закладах дошкільної освіти дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку	49
2.2. Система роботи закладу дошкільної освіти з реалізації педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.....	60
2.3. Динаміка ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку	63
Висновки до розділу 2	65
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71

ВСТУП

Сучасні батьки, зокрема дітей раннього віку, стикаються з викликами вибору форми здобуття освіти для своїх дітей, яка б урахувала їхні індивідуальні потреби та забезпечувала б усебічний розвиток. На наш погляд, одними з найбільш актуальних форм здобуття освіти дітей раннього віку – особливо нині, в період воєнного стану, є сімейна (домашня) форма та педагогічний патронаж, при якому педагог або спеціаліст у сфері освіти працює з дітьми та їхніми батьками безпосередньо в домашніх умовах [15].

Це унормовує новий Закон України «Про дошкільну освіту» [20], який однією із засад державної політики у сфері дошкільної освіти визначає пріоритет сімейного виховання дитини з урахуванням її потреб (п.3 ст.5) та надає право батькам організовувати здобуття дошкільної освіти їхньою дитиною за сімейною (домашньою) формою (п.6 ст.8). При цьому Закон надає право батькам на педагогічну підтримку та педагогічне партнерство із закладом дошкільної освіти (п.2 ст.10), що може бути здійснено у формі педагогічного патронажу (п.2 ст.12).

Педагогічний патронаж дітей раннього віку – досить нова форма здобуття освіти, не достатньо розроблена на теоретичному, методичному та практичному рівнях. Дослідження педагогічного патронажу, у тому числі, родин із дітьми раннього віку, тільки-но починають з'являтися в Україні: Т. Бабушкіна, О. Безсонова, Л. Божович, І. Бойко, Н. Кузьмичова, В. Макарова та ін.

Закон України «Про освіту» (п. 8 ст. 9) трактує педагогічний патронаж як спосіб організації освітнього процесу педагогічними працівниками, що передбачає забезпечення ними засвоєння освітньої програми здобувачем освіти, який за психофізичним станом або з інших

причин, визначених законодавством, зокрема з метою забезпечення доступності здобуття освіти, потребує такої форми [23].

У дослідженнях науковців вплив педагогічного патронажу акцентується на соціальній інтеграції, психологічному комфорті дитини та її батьків, а також на формуванні стійких особистісних якостей у малюків. Автори зосереджуються на важливості індивідуального підходу до дітей та їхніх сімей, підкреслюючи значення підтримки у розвитку дитини на перших етапах життя.

Найбільш часто використовуваним у закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану є дистанційний педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку. Такий вид патронажу вивчають науковці О. Безсонова, Н. Гавриш, О. Хартман, Т. Поніманська та ін. Дистанційний патронаж трактують як форму надання патронажної допомоги на відстані, використовуючи цифрові технології для підтримки зв'язку з підопічними. Він забезпечує можливість консультування, моніторингу стану та надання рекомендацій без фізичної присутності фахівця, що особливо корисно в умовах обмеженого доступу до очних послуг [6]. «Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку» визначає дистанційний педагогічний патронаж як комплекс педагогічних, психологічних та організаційних заходів, спрямованих на підтримку освітнього процесу дітей з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [13].

Практика організації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку свідчить про наявність великої кількості недоліків у цьому питанні. Зокрема, опитування батьків дітей раннього віку виявило такі:

-Існує необхідність дотримуватися конкретного графіку занять, на яких дитину має супроводжувати один із батьків – проте деякі діти не виявляють бажання займатися з батьками. У результаті батьки вважають, що такі заняття не цікавлять їхню дитину так, як «живе» спілкування з вихователем та однолітками, а отже, не є ефективними. Тому батькам

зручніше відвести дитину до приватного розвивального центру, оскільки вони не відчувають достатньої мотивації для організації освітньої діяльності своєї маленької дитини вдома.

-Крім того, викликає занепокоєння можливе псування зору та постави дітей під час занять з використанням девайсів.

-Педагоги вимагають багато фотозвітів про виконану роботу – а багатьом батькам незручно поєднувати власну роботу та, іноді, дистанційне навчання старших дітей, із виконанням домашніх завдань із дітьми раннього віку.

Оскільки дистанційний патронаж – нова форма здобуття дошкільної освіти, що потребує специфічного підходу, особливо з урахуванням унікальних потреб дітей раннього віку, а також вимог та можливостей їхніх сімей, то важливим аспектом діяльності науковців і практиків з дошкільної освіти має стати розробка педагогічних умов та специфічних підходів для забезпечення ефективності дистанційного педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку в сучасних умовах воєнного стану. Тому темою нашого кваліфікаційного дослідження є **«Педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку»**.

Об'єктом дослідження є дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку.

Предмет дослідження: педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.

Завдання дослідження:

1. Розкрити зміст дистанційного педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку – як нової форми здобуття освіти дітьми раннього віку.

2. Визначити критерії, показники та рівні ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.
3. Розробити систему реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.
4. Виявити та експериментально перевірити педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.

Гіпотеза дослідження: Дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку буде ефективним за таких педагогічних умов:

- наявність технічного забезпечення (інтернет, девайси, програмне забезпечення);
- використання сучасних технологій і методичних матеріалів, адаптованих для дітей раннього віку;
- адаптація дітей до нових освітніх умов через створення комфортного освітнього середовища вдома;
- активна участь батьків в освітньому процесі та підтримці дитини;
- налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинами, регулярний зворотний зв'язок і консультації.

Методи дослідження. Із метою вивчення стану розробки проблеми організації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку використано теоретичні методи: вивчення, аналіз і систематизація науково-педагогічної літератури.

З'ясування стану реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку здійснено з використанням емпіричних методів: спостереження, опитування (анкетування), інтерв'ювання, тестування.

Задля обґрунтування та експериментальної перевірки педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу застосовано методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, педагогічного експерименту.

Для узагальнення отриманих даних та формування науково обґрунтованих висновків використано методи статистичного аналізу та контент-аналізу.

База дослідження: Комунальний заклад дошкільної освіти «Ясла-садок № 401 «Веселі малюки» Дніпровської міської ради.

Наукова новизна отриманих результатів. Визначено критерії, показники та рівні ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку. Визначено та експериментально перевірено педагогічні умови ефективного дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку. Дістала подальшого розвитку технологія педагогічного патронажу сімей, адаптована до дистанційного формату.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці системи реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку для використання в роботі вихователів закладів дошкільної освіти в період воєнного стану в дистанційному форматі. Результати дослідження, діагностичні та технологічні матеріали впроваджено в роботу Комунального закладу дошкільної освіти «Ясла-садок № 401 «Веселі малюки» Дніпровської міської ради.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження доповідалися під час: Декади студентської науки Маріупольського державного університету – 2024; III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику». Київ: МДУ, 28 березня 2024 р.; Методичного заходу для педагогічних працівників КДНЗ «Ясла-садок № 401 «Веселі малюки» Дніпровської міської ради – в контексті виробничої практики «Організаційно-методичної практики у ЗДО»; Методичного заходу для спеціалістів з питань дошкільної освіти Управління освіти Бахмутської міської ради та консультантів КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Бахмутської міської ради – у контексті

виробничої практики «Практики в органах управління дошкільною освітою».

Публікації.

1. Іщенко С., Макаренко С. Дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку: педагогічні умови ефективності. *Магістерські студії психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету: збірник наукових праць здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта», «Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти»* / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Випуск 2. Київ: МДУ, 2024. С. 21-28.

2. Іщенко С.О., Макаренко С.І. Тренерська модель надання освітніх послуг – як провідна модель реалізації сімейної (домашньої) форми організації освіти дітей раннього віку в дистанційному форматі. *Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: 36. матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 р./* За заг. ред. Ю.О. Демидової. Київ: МДУ, 2024. С. 136-139.

3. Іщенко С. О. Стан реалізації закладами дошкільної освіти сімейно-домашньої форми навчання дітей раннього віку. *Дебют: Збірник тез доповідей студентів психолого-педагогічного факультету МДУ за результатами участі у Декаді студентської науки – 2024* / За заг. ред. к.політ.н., проф. Трофименко М.В., д.е.н., проф. Булатової О.В. Київ, 2024. С. 115-119.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПАТРОНАЖУ РОДИН ІЗ ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ

1.1. Теоретичні засади педагогічного патронажу як нової форми здобуття освіти дітьми раннього та дошкільного віку

У зв'язку з новими викликами, що стоять перед системою дошкільної освіти України в період воєнного стану, коли відвідування дошкільних закладів неможливе або обмежене, багато батьків обирають сімейну (домашню) форму здобуття освіти для своїх дітей. Це вимагає нових підходів та моделей підтримки, які допоможуть батькам забезпечити належний рівень освіти.

Відповідно до п. 7 ст. 9 Закону України «Про освіту» [23], сімейна (домашня) форма навчання передбачає спосіб організації освітнього процесу дітей їхніми батьками для здобуття формальної (дошкільної, повної загальної середньої) та/або неформальної освіти. Відповідальність за здобуття освіти дітьми на рівні не нижче освітніх стандартів несуть батьки. Проте дитина має бути зарахована до певного освітнього закладу, який відстежує результати її розвитку [14].

Забезпеченню доступу до якісної освіти та розвитку дитини в умовах родини сприяє педагогічний патронаж, який передбачає активну взаємодію між педагогами та батьками, сприяє адаптації педагогічних методик до умов сімейного навчання та забезпечує систематичний супровід освітнього процесу та виховання в домашніх умовах, що сприяє забезпеченню індивідуального підходу до кожної сім'ї, враховуючи особливості дитини та її потреби в розвитку [12; 27].

Словник з педагогіки та психології (І. Олексенко) визначає поняття «патронаж» (від франц. *patronage* – заступництво, піклування) – як

забезпечення всебічного розвитку дитини раннього віку, допомога у створенні доцільних психолого-педагогічних умов для її виховання відповідно до віку, індивідуальних особливостей та потреб.

Теоретичний аналіз наукової та методичної літератури свідчить, що «патронаж» може бути медичним, соціальним та педагогічним. Медичний патронаж передбачає відвідування медичними працівниками осіб, які потребують догляду, з метою профілактики та лікування. Соціальний патронаж охоплює соціальний супровід людей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Педагогічний патронаж передбачає надання допомоги в організації освіти.

Поняття «педагогічний патронаж» не є абсолютно новим у педагогічній науці. У різні періоди його використовували в роботі з родинами, проте нині його розробка і вживання набули особливого значення в сучасних освітніх умовах. Педагогічний патронаж розглядається як метод забезпечення підтримки та нагляду за розвитком дітей/учнів, які потребують індивідуального підходу через психофізичні або інші особливості.

Науковці визначають педагогічний патронаж як забезпечення всебічного розвитку дитини, допомогу у створенні доцільних психолого-педагогічних умов виховання дитини відповідно до її віку, індивідуальних особливостей та потреб [15]. Провідним для нашого кваліфікаційного дослідження ми обрали визначення Закону України «Про освіту» (п. 8 ст. 9): «педагогічний патронаж» - це спосіб організації освітнього процесу педагогічними працівниками, що передбачає забезпечення ними засвоєння освітньої програми здобувачем освіти, який за психофізичним станом або з інших причин, визначених законодавством, зокрема з метою забезпечення доступності здобуття освіти, потребує такої форми [23].

Серед науковців, які досліджували це поняття, варто відзначити З. Шевців, яка у своїх роботах приділяє увагу проблемам інклюзивної

освіти та педагогічного патронажу. У роботі «Основи інклюзивної педагогіки» [18] авторка описує принципи та методи, що лежать в основі педагогічного патронажу, наголошуючи на важливості адаптації навчальних програм для учнів з особливими освітніми потребами.

Також Ю. Бабанський у своїй праці «Оптимізація навчально-виховного процесу» розглядає педагогічний патронаж як одну з форм педагогічної підтримки, що сприяє ефективному засвоєнню знань учнями, які потребують індивідуалізованого підходу.

Визначення поняття «педагогічний патронаж» найкраще відображене в роботах З. Шевців. Педагогічний патронаж визначено як систему цілеспрямованих дій педагогів, спрямованих на адаптацію навчального процесу до індивідуальних потреб учнів з метою забезпечення їхнього всебічного розвитку і досягнення високих освітніх результатів. Це визначення добре відображає сутність педагогічного патронажу, акцентуючи увагу на індивідуальному підході та необхідності постійного моніторингу і підтримки учнів. Важливо, що цей підхід підкреслює не лише навчальні, а й соціальні аспекти розвитку учнів, що є важливим для їхньої успішної інтеграції в суспільство.

Важливим аспектом реалізації педагогічного патронажу дослідники називають підготовку та підвищення кваліфікації фахівців у цій сфері, зокрема педагогів, соціальних працівників та психологів. Розроблено різноманітні методики та програми, спрямовані на підтримку дітей, які потребують додаткової допомоги. Програми включають індивідуальні та групові заняття, психологічну допомогу, організацію позашкільних заходів та створення сприятливого соціального середовища. Активно впроваджуються новітні технології та підходи, такі як використання цифрових платформ для комунікації та підтримки, а також методи дистанційного навчання та консультацій.

Педагогічний патронаж також включає роботу з батьками та опікунами дітей, забезпечуючи їм необхідну інформацію та підтримку для ефективного виконання їхніх виховних функцій. Успішна реалізація педагогічного патронажу залежить від комплексного підходу, що включає не тільки педагогічні аспекти, але й методичну, психологічну та соціальну підтримку, спрямовану на створення оптимальних умов для всебічного розвитку дітей.

Вивчення теоретичних засад педагогічного патронажу дозволяє визначити основні принципи та підходи, які забезпечують ефективну підтримку батьків у реалізації домашньої (сімейної) форми освіти. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню якості освіти, розвитку індивідуальних здібностей учнів та гармонійному поєднанню розвитку з іншими аспектами їхнього життя. Систематизація та аналіз теоретичних аспектів педагогічного патронажу допомагає визначити оптимальні форми та методи підтримки, що враховують індивідуальні потреби дітей і специфіку сімейного середовища [12].

Педагогічний патронаж являє собою метод організації освітнього процесу педагогами, який передбачає забезпечення засвоєння освітньої програми учнями, що через психофізичний стан або інші причини, визначені законодавством, потребують цієї форми для доступності освіти.

Однією з головних цілей педагогічного патронажу є забезпечення доступності освіти для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, це досягається шляхом розробки та впровадження спеціальних навчальних методик, що враховують унікальні потреби кожного учня. Педагогічний патронаж також включає в себе постійний моніторинг прогресу учнів, надання консультацій та підтримки як самим учням, так і їхнім батькам або опікунам.

Педагогічний патронаж також відіграє важливу роль у забезпеченні соціальної інтеграції учнів з особливими освітніми потребами. Завдяки

індивідуальному підходу та постійній підтримці, ці учні мають можливість брати активну участь у навчальному процесі. Таким чином, педагогічний патронаж не лише сприяє академічному успіху, але й допомагає формувати у учнів відчуття приналежності до шкільного колективу, що є важливим фактором їхнього емоційного та соціального благополуччя.

Згідно з дослідженнями, проведеними в різних країнах, діти, які навчаються вдома, часто показують високі академічні результати. Вчені зазначають, що один з ключових факторів успіху сімейного навчання полягає в тісному взаємозв'язку між батьками та дітьми, що сприяє кращій мотивації та залученості в навчальний процес. Також, батьки можуть створювати сприятливе навчальне середовище, яке відповідає унікальним потребам їхньої дитини.

Наукові публікації підкреслюють, що хоча сімейна форма освіти має свої переваги, вона вимагає значних зусиль і ресурсів з боку батьків. Необхідність постійного контролю за навчальним процесом, розробки навчальних планів і забезпечення соціальної інтеграції дитини є основними викликами для сімей, які обирають цей шлях. Деякі дослідження також вказують на потенційні соціальні обмеження, з якими можуть стикатися діти, що навчаються вдома, через відсутність регулярної взаємодії з однолітками.

Таким чином, педагогічний патронаж підходить для сімей, які готові активно залучатися до освітнього процесу своїх дітей і можуть забезпечити всі необхідні умови для їхнього всебічного розвитку. Наукові дослідження підтверджують, що при відповідному підході педагогічний патронаж та домашня освіта можуть бути ефективною альтернативою традиційній дошкільній освіті, забезпечуючи високі академічні результати та гармонійний розвиток особистості дитини.

Основні теоретичні засади реалізації цієї форми освіти такі (див. табл. 1.1):

Таблиця 1.1

**Підходи до організації сімейної форми здобуття дошкільної освіти
дітьми раннього віку (за Н. Гавриш [4])**

Теоретичні засади	Опис
Соціокультурний підхід	Освіта в контексті родинної культури і традицій, виховання в умовах сімейного середовища.
Діяльнісний підхід	Розвиток через активну діяльність, спрямовану на досягнення практичних цілей і завдань.
Індивідуальний підхід	Урахування особистих особливостей, інтересів і темпу розвитку кожної дитини.
Взаємодія з оточуючим середовищем	Активна взаємодія з різними аспектами побуту, природи, соціальних ситуацій тощо.
Психолого-педагогічна підтримка	Надання порад і консультацій батькам з питань виховання та розвитку дитини.

1. Соціокультурний підхід:

Зокрема, Н. Гавриш підкреслює, що соціокультурний підхід до освіти дітей раннього віку через сімейну (домашню) форму має значний вплив на їхній розвиток. Він базується на взаємодії дитини з оточуючим соціокультурним середовищем – сім'єю, родинними традиціями, звичаями та цінностями. Сім'я виступає основним агентом соціалізації, де дитина засвоює мову, норми поведінки, культурні звичаї та інші аспекти, необхідні для інтеграції в суспільство. У контексті дошкільної освіти цей підхід акцентує увагу на важливості ролі батьків у розвитку дитини. Вони стають першими вчителями, які впливають на формування її когнітивних, емоційних та соціальних навичок.

Через взаємодію з батьками дитина вчиться спілкуватися, вирішувати конфлікти, розвиває свої інтереси та вміння. Домашня форма здобуття дошкільної освіти також сприяє індивідуалізації процесу розвитку, оскільки батьки краще знають потреби своєї дитини та можуть

пристосовувати програму до її індивідуальних особливостей, це сприяє збереженню і підтримці рідної культури та мови в сімейному оточенні, що є важливим для гармонійного розвитку особистості дитини.

Соціокультурний підхід через сімейну форму здобуття дошкільної освіти є важливим елементом розвитку дитини, оскільки він активно взаємодіє з соціокультурним середовищем, що оточує її з самого народження. Взаємодія з батьками і членами родини забезпечує індивідуалізований підхід до розвитку, сприяючи збереженню та розвитку культурних та національних традицій у домашньому оточенні. Такий підхід не лише зміцнює зв'язок між сім'єю та дитиною, але й готує її до успішного входження у ширший соціокультурний простір, роблячи акцент на адаптацію до різноманітних соціальних і культурних умов.

2. Діяльнісний підхід:

Діяльнісний підхід у сімейній (домашній) формі здобуття дошкільної освіти дітей раннього віку є важливим аспектом їхнього розвитку. Цей підхід базується на ідеї активного включення дітей у різноманітні практичні діяльності під час їхнього повсякденного життя в родині. Основними принципами діяльнісного підходу є забезпечення можливостей для самостійності та самовираження дитини, стимулювання її пізнавальної активності через власний досвід і взаємодію з навколишнім середовищем.

У сімейній (домашній) формі здобуття освіти діти мають унікальну можливість вивчати світ через щоденні життєві ситуації, спілкування з членами сім'ї та участь у їхніх активностях, це дозволяє їм розвивати різноманітні навички і вміння: від соціальних і комунікативних до пізнавальних і моторних [2]. Сімейна освіта заснована на індивідуальному підході до кожної дитини, що дозволяє краще розуміти її потреби і інтереси. Вона сприяє глибшому зв'язку між дитиною та членами сім'ї, сприяючи психологічному та емоційному розвитку.

Такий підхід також сприяє формуванню в дітей позитивного ставлення до розвитку, оскільки вони відчують себе активними учасниками, суб'єктами власної освіти. Важливою складовою тут є підтримка з боку батьків або опікунів, які активно долучаються до виховання та розвитку дитини в домашніх умовах. Діяльнісний підхід у сімейній формі здобуття дошкільної освіти забезпечує гармонійний розвиток дитини, сприяє її самовизначенню та готовності до подальшого розвитку.

3.Індивідуальний підхід:

Індивідуальний підхід у сімейній (домашній) формі здобуття дошкільної освіти дітей раннього віку відіграє ключову роль у їхньому розвитку. Враховуючи унікальні потреби кожної дитини, така форма розвитку створює сприятливі умови для особистісного зростання та розвитку. Вона дозволяє батькам адаптувати розвиток до індивідуальних можливостей та інтересів дитини, забезпечуючи гнучкість у виборі методів і засобів розвитку.

Основними перевагами такого підходу є підвищення мотивації до навчання, збільшення інтерактивності та уваги до кожної навчальної ситуації. Батьки здатні більш ефективно взаємодіяти з дитиною, враховуючи її темп розвитку та індивідуальні особливості, це сприяє не лише когнітивному розвитку, але й соціальній та емоційній адаптації малюка.

Крім того, сімейна (домашня) форма здобуття дошкільної освіти дозволяє дитині отримувати більше уваги та підтримки в умовах домашнього середовища, це сприяє розвитку самостійності та відповідальності, формуванню особистісних якостей та навичок, які важливі для подальшого успішного виконання навчальних завдань. Індивідуальний підхід у сімейній (домашній) формі здобуття дошкільної освіти дітей раннього віку є ефективним і перспективним напрямом, що

сприяє гармонійному розвитку малюка з урахуванням його особистих потреб і властивостей.

4. Взаємодія з оточуючим середовищем:

Взаємодія з оточуючим середовищем є ключовим аспектом сімейної форми здобуття дошкільної освіти дітей раннього віку. Сімейна форма виховання визначається не лише домашнім затишком, а й активною взаємодією з природним і соціокультурним середовищем. Родина є першою соціальним середовищем для малюка, де він освоює базові навички спілкування, вчиться розуміти природні явища та елементарні правила екологічної поведінки.

У такому середовищі дитина вчиться поважати природу і оточуючі населені пункти, бережливо ставитися до ресурсів, зокрема води та енергії. Батьки, як головні вихователі, мають можливість демонструвати зразки сталого способу життя, включаючи відповідальне сортування сміття, використання екологічно чистих матеріалів і продуктів, а також активну участь у заходах з озеленення та збереження природи.

Сімейна форма здобуття дошкільної освіти позитивно впливає на формування екологічної свідомості у дітей, сприяючи їхній підготовці до життя в гармонії з природою, цей підхід дозволяє дітям не лише отримувати знання, але й інтегрувати їх у повсякденну практику, що має велике значення для сталого розвитку суспільства в цілому.

5. Психолого-педагогічна підтримка дітей.

Головна мета психолого-педагогічної підтримки в цьому контексті - створення оптимальних умов для розвитку різних аспектів особистості дитини, зокрема, її фізичного, психічного, емоційного та соціального розвитку. Важливою складовою є врахування індивідуальних особливостей кожної дитини та підходу до неї з урахуванням її потреб та інтересів [5].

Для досягнення успіху в домашній формі освіти важливо мати підтримку кваліфікованих фахівців - психологів та педагогів, які

забезпечують не лише педагогічну, а й психологічну підтримку як самій дитині, так і її батькам [3]. Вони допомагають створювати адаптовані навчальні програми, надають рекомендації родинам щодо виховання та розвитку дитини в домашніх умовах. Основними завданнями психолого-педагогічної підтримки є стимулювання когнітивних, мовленнєвих і моторних навичок дитини, підтримка формування позитивної самооцінки та соціальної адаптації. Важливо, щоб батьки та інші члени сім'ї були активно включені у процес навчання та розвитку, щоб спільно з фахівцями створювати сприятливе середовище для розвитку дитини.

У дошкільній освіті «педагогічний патронаж» - поняття не нове, адже у різні періоди його використовували в роботі з родинами. Проте нині вперше в Україні новим Законом «Про дошкільну освіту» педагогічний патронаж визначено однією з форм здобуття дошкільної освіти: «Заклади дошкільної освіти за можливості, з урахуванням запитів батьків дітей та за рішенням засновника (засновників) відповідних закладів дошкільної освіти, можуть також запроваджувати мережеву та/або дистанційну форму здобуття дошкільної освіти, та/або педагогічний патронаж (п.2 ст.12)» [20].

Відповідно, педагогічний патронаж дітей раннього віку – досить нова форма здобуття освіти, не достатньо розроблена на теоретичному, методичному та практичному рівнях. Дослідження педагогічного патронажу, у тому числі, родин із дітьми раннього віку, тільки-но починають з'являтися в Україні: Т. Бабушкіна, О. Безсонова, Л. Божович, І. Бойко, Н. Гавриш, Н. Кузьмичова, В. Макарова та ін.

Загалом, педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку є важливим для повноцінного розвитку останніх. Він сприяє формуванню особистості малюка, допомагає у розвитку когнітивних, моторних та мовленнєвих навичок, а також виховує позитивну самооцінку та соціальну адаптацію. Педагогічний патронаж включає не лише організацію

освітнього процесу в домашніх умовах, а й психологічну допомогу як дитині, так і її батькам.

Професійні педагоги та психологи спільно з родинами створюють індивідуалізовані навчальні програми, що враховують потреби кожної дитини, і надають рекомендації для їх оптимального виховання та розвитку. Такий підхід готує малюків до подальшого розвитку та сприяє їхньому успішному інтегруванню в суспільство [6]. Враховуючи важливість перших років життя для формування основних компетенцій, педагогічний патронаж стає ефективним інструментом у підготовці малюків до майбутнього життя і розвитку.

Сімейна (домашня) форма здобуття дошкільної освіти відіграє важливу роль у розвитку дитини, забезпечуючи неповторні умови для її виховання та розвитку. В цьому форматі дитина має можливість отримати індивідуальний підхід, адаптований до її потреб і темпу розвитку. Сімейне оточення сприяє ближчим і теплішим взаєминам з дорослими, що сприяє психологічному комфорту та емоційному розвитку малюка. У сімейній обстановці дитина отримує більше уваги та підтримки, що сприяє її загальному зростанню і розвитку навичок.

Батьки мають можливість більше впливати на процес розвитку і виховання, пристосовуючи його до своїх цінностей та уявлень про дитяче виховання. Така форма здобуття дошкільної освіти також сприяє зміцненню родинних зв'язків і формуванню в дитини стійких позитивних емоційних зв'язків з батьками. Важливою перевагою сімейної форми здобуття дошкільної освіти є можливість індивідуального відповідного підходу до особистісного розвитку дитини, що враховує її темперамент, інтереси і особливості, це сприяє гармонійному фізичному, психічному і соціальному розвитку дитини, створюючи міцну основу для подальшого успіху в навчанні та житті загалом.

Педагогічний патронаж охоплює розвиток практичних навичок догляду за дитиною, створення стимулюючого середовища для розвитку і виховання дитини, а також надання інформації про важливі аспекти здоров'я, харчування та безпеки [5]. У рамках педагогічного патронажу також важливою є підтримка родин у складних життєвих ситуаціях, таких як воєнний стан, переміщення, економічні труднощі або інші стресові обставини.

Збалансований розвиток дитини в рамках сімейної (домашньої) форми здобуття освіти потребує інтегрованого підходу, що включає не тільки педагогічну підтримку, але й психолого-педагогічний патронаж. Оскільки сім'я є основним осередком розвитку дитини на ранньому етапі, важливою складовою є забезпечення відповідної підтримки з боку фахівців, що здійснюється в рамках патронажного супроводу.

Згідно з підходами, запропонованими О. Безсоною, патронаж, як частина системного підходу до розвитку, можна пов'язати з наступними етапами [11]:

1. Діагностика – це процес оцінки поточного розвитку дитини, що включає моніторинг взаємодії батьків з дітьми в умовах сімейної(домашньої) форми здобуття освіти. Важливе значення має співпраця з батьками для визначення особливостей розвитку дитини в різних аспектах (фізичному, когнітивному, емоційному).

2. Аналіз та оцінка – на основі отриманих даних здійснюється глибокий аналіз, що дозволяє виявити ключові показники розвитку дитини. Патронаж у цьому випадку забезпечує своєчасну корекцію процесу виховання і розвитку, враховуючи індивідуальні потреби дитини та родинні обставини.

3. Програма розвитку – на основі діагностики та оцінки створюється індивідуальна програма для розвитку дитини, яка включає практичні рекомендації для батьків (ігри, вправи, рекомендації для

покращення когнітивних та емоційних навичок тощо). Патронаж сприяє не лише формуванню цієї програми, а й її реалізації, допомагаючи батькам в адаптації та корекції методів виховання.

Отже, психолого-педагогічний патронаж підтримує комплексний процес розвитку дитини, забезпечуючи якісну допомогу та консультування родини на всіх етапах: від діагностики до реалізації програми розвитку.

Аналіз та оцінка отриманих даних [11] є важливим етапом у процесі діагностики розвитку дитини. Під час цього етапу спеціалісти визначають сильні та слабкі сторони дитини, аналізуючи результати діагностики для ідентифікації ключових областей, де вона виявляється найбільш успішною або де потребує додаткової підтримки. Крім того, проводиться оцінка індивідуальних особливостей дитини, її потреб і можливостей, що є важливим для розробки індивідуалізованої програми розвитку та підтримки. Цей підхід дозволяє спрямовувати зусилля на максимально ефективний розвиток кожної дитини, забезпечуючи її успішну соціалізацію та розвиток.

Розробка і реалізація програми розвитку дитини є важливим етапом після аналізу отриманих даних. На цьому етапі встановлюються конкретні цілі для розвитку кожної області - фізичного, когнітивного, емоційного і соціального. Розробляється план дій з використанням різних методів навчання і розвитку, включаючи ігрові та інтерактивні методи, що сприяють активному залученню дитини.

Отже, розглянуті теоретичні засади педагогічного патронажу як нової форми здобуття освіти дітьми раннього та дошкільного віку підтверджують, що педагогічний патронаж є важливим інструментом у підтримці розвитку дитини в умовах сім'ї, орієнтуючись на індивідуальні потреби та особливості кожної дитини. Педагогічний патронаж передбачає діагностику поточного розвитку, аналіз отриманих даних та формування індивідуальної програми розвитку, що включає практичні кроки для

покращення здібностей дитини. Педагогічний патронаж акцентує увагу на тісній взаємодії педагогів із батьками, надаючи їм необхідні рекомендації та консультації для успішного виховання та розвитку дитини. Важливою складовою є інтеграція різних аспектів розвитку — фізичного, когнітивного, емоційного та соціального, що дає можливість забезпечити системний підхід до виховання й освіти дітей раннього віку.

1.2. Специфіка та зміст педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку, здійснюваного закладами дошкільної освіти в дистанційному форматі

У зв'язку з воєнним станом в Україні, значні зміни відбулися у роботі закладів дошкільної освіти. У більш безпечних регіонах дошкільні заклади працюють у звичайному очному форматі, у менш безпечних - відновили очний формат діяльності лише деякі заклади, частіше - для середніх та старших груп при скороченому робочому дні. Більшість же дошкільних закладів у таких регіонах продовжують працювати в дистанційному форматі.

За таких умов деякі родини приймають рішення не водити дитину раннього віку до дитсадка. Проте самотійно забезпечити освіту малюків батьки не можуть – не вистачає знань, умінь, досвіду, ресурсів, а також часу через роботу та інші обов'язки. Відповідно, родини потребують підтримки фахівців-педагогів.

У зв'язку з цим актуальності набуває нова форма здобуття дошкільної освіти, визначена новим Законом України «Про дошкільну освіту», – педагогічний патронаж, а в нинішніх умовах воєнного стану – його дистанційний формат. Науковці трактують дистанційний патронаж як форму надання патронажної допомоги на відстані, використовуючи

цифрові технології для підтримки зв'язку з підопічними. Він забезпечує можливість консультування, моніторингу стану та надання рекомендацій без фізичної присутності фахівця, що особливо корисно в умовах обмеженого доступу до очних послуг [6]. «Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку» визначає дистанційний педагогічний патронаж як комплекс педагогічних, психологічних та організаційних заходів, спрямованих на підтримку освітнього процесу дітей з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [13].

Педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку в дистанційному форматі є актуальною темою досліджень у сучасній педагогічній науці. Наукові дослідження показують, що такий патронаж сприяє покращенню взаємодії між дошкільними закладами та сім'ями, забезпечуючи індивідуальний розвиток дитини на відстані. Акцент у програмах дистанційного патронажу робиться на підтримці когнітивних, соціальних та емоційних навичок дитини. Українські науковці, такі як О. Кулик, С. Петренкота І. Хлопотнюк роблять значний внесок у вивчення цієї теми, досліджуючи психолого-педагогічні аспекти співпраці сім'ї та дошкільного закладу в умовах дистанційного навчання.

Педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку має свою специфіку, що полягає в індивідуалізованому підході до кожної родини, акценті на формуванні основ безпеки, здоров'я та розвитку дитини. Він орієнтований на надання підтримки батькам у питаннях розвитку, виховання та соціалізації їхньої дитини через інтерактивні методи роботи, сприяючи їхній здатності виявляти потреби малюка на ранніх етапах розвитку.

Відмінність від патронажу родин із дітьми дошкільного віку полягає в тому, що під час патронажу родин із дітьми раннього віку більша увага приділяється психологічній підтримці батьків, формуванню в них знань і вмінь щодо самостійного розвитку дитини в умовах домашнього

середовища. Ще одна особливість - у необхідності створення умов для активного залучення малюків до освітнього процесу, що вимагає тісної співпраці педагогів із батьками.

Педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку в дистанційному форматі - це підтримка та консультативна допомога педагога або спеціаліста в галузі розвитку дитини, яка надається через віддалені комунікаційні технології, такі як відеозв'язок, телефонні дзвінки або онлайн-платформи [10]. Основна мета цього підходу - забезпечити педагогічну підтримку сім'ям із маленькими дітьми, які не мають можливості для особистої зустрічі з педагогом [4]. Дистанційний формат педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку має кілька переваг [4]:

- доступність і гнучкість - для багатьох сімей доступ до освітніх або консультаційних послуг у дистанційному форматі є зручним і більш доступним, оскільки не потрібно витрачати час на дорогу до пункту обслуговування;
- розширення досяжності - дистанційний патронаж дозволяє педагогам працювати з більшою кількістю сімей, охоплюючи більшу територію або масштабуючи свою роботу;
- безпека і зручність - особливо в умовах воєнного стану або коли сім'ям складно виходити з дому з маленькими дітьми, дистанційний патронаж є безпечною альтернативою;
- можливості для розвитку і підтримки - педагог може надавати цільову підтримку, консультувати батьків з питань виховання та розвитку дитини, ділитися ресурсами і рекомендаціями.

Важливою перевагою є також можливість оперативної реакції на будь-які зміни чи виклики, з якими стикаються родини у процесі виховання малюка. Такий індивідуальний підхід дозволяє забезпечити комплексну підтримку розвитку дитини та психологічну підтримку батькам, що є

важливим елементом у формуванні стабільного та гармонійного розвитку сімейного середовища на початкових етапах життя дитини.

Зміст дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку включає програму, яка орієнтована на всебічний розвиток дитини та підтримку батьків. Педагоги та психологи надають групові та індивідуальні консультації, допомагаючи батькам у питаннях розвитку моторики, мовлення, емоційного інтелекту та когнітивних навичок через спеціально підібрані ігри та вправи. Особлива увага приділяється психологічній підтримці батьків, допомагаючи їм краще розуміти потреби дитини та ефективно реагувати на її емоційні стани. Зважаючи на індивідуальні особливості кожної родини, створюється план роботи, що дозволяє включати як щоденні, так і щотижневі активності залежно від потреб конкретної сім'ї.

Система реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку передбачає розроблення чітко структурованого перспективного плану з конкретними завданнями та заходами, що коригуються залежно від прогресу дитини. Онлайн-консультації та зустрічі забезпечують постійний зворотний зв'язок між педагогом і родиною, де надаються рекомендації, проводяться тренінги та пропонуються завдання для батьків. Всі етапи роботи документуються в календарних планах вихователів, що дозволяє системно підходити до організації процесу. Такий формат дистанційного патронажу сприяє створенню підтримуючої атмосфери для розвитку дитини в домашніх умовах, забезпечуючи при цьому безперервний прогрес і адаптацію до потреб родини.

Педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку є важливим елементом для забезпечення доступу до дошкільної освіти в дистанційному форматі. Дистанційний патронаж забезпечує індивідуальний підхід до розвитку та виховання, враховуючи потреби кожної родини та особливості кожної дитини.

Педагоги надають методичну підтримку, консультують батьків з ефективних стратегій розвитку та використовують сучасні технології для організації освітнього процесу. Цей підхід спрямовано на максимізацію можливостей кожної дитини для успішної соціалізації та особистісного росту, забезпечуючи індивідуальний розвиток у відомому та комфортному середовищі.

Для якісної реалізації педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку в дистанційному форматі Міністерством освіти і науки рекомендовано здійснити перехід від прямої моделі надання освітніх послуг до тренерської [14], за якої вихователь переважно консультує батьків дитини раннього віку щодо того, як її розвивати, як правильно заспокоїти, як впоратися з агресією чи істерикою тощо. Педагог безпосередньо не має контакту з дитиною, але через батьків може продовжити її розвиток та освіту.

Метою тренерської моделі реалізації дистанційного патронажу є забезпечення підтримки і стимулювання розвитку дітей через активну участь батьків в освітньому процесі. Основні функції тренерської моделі включають надання порад і консультацій батькам, використання інтерактивних методів розвитку та сприяння формуванню вмінь у батьків для створення стимулюючого освітнього середовища.

Таблиця 1.2

**Тренерська модель реалізації педагогічного патронажу
родин із дітьми раннього віку (сформульовано автором на основі[6])**

Аспект	Опис
Визначення	Спеціалізований підхід до надання освітніх послуг, який базується на активній взаємодії тренера (педагога) з батьками для підтримки розвитку дітей в домашніх умовах.
Мета	Забезпечення підтримки та стимулювання розвитку дитини через активну участь батьків в освітньому процесі.

Основні функції	Надання порад та консультацій батькам щодо ефективних підходів до виховання та розвиток.
	Використання інтерактивних методів розвитку для спільного застосування вдома.
	Сприяння формуванню вмінь та навичок у батьків для створення стимулюючого освітнього середовища.
Інструменти та методи	Організація тренінгів та робочих зустрічей з батьками.
	Використання практичних завдань та ігор для підвищення навичок батьків.
Переваги	Індивідуальний підхід до кожної сім'ї та дитини.
	Збереження зв'язку між освітніми установами і сім'єю.
	Підвищення батьківської компетентності і впевненості у їхній здатності до активної участі у розвитку дитини.
Виклики	Потреба у відповідних технічних ресурсах для дистанційної роботи.
	Необхідність встановлення ефективної комунікації з батьками в онлайн-форматі.

Така система роботи має відбуватися за максимально тісного зв'язку вихователів і батьків із використанням цифрових технологій. Важливими завданнями вихователів тут є такі [8]:

а) розробка системи планованих, інноваційних, інтерактивних і цікавих видів діяльності з дітьми (ігор, вправ, розваг тощо);

б) здійснення тренерського супроводу батьків щодо підтримки мотивації, рекомендацій щодо створення освітнього середовища вдома та організації освітньої діяльності за розробленим вихователями планом.

Інструменти тренерської моделі реалізації дистанційного патронажу включають організацію тренінгів та робочих зустрічей, використання практичних завдань та ігор. Переваги моделі полягають в індивідуальному підході до кожної сім'ї, збереженні зв'язку між дошкільними закладами і сім'єю, а також у підвищенні батьківської компетентності та впевненості у їхній здатності до активної участі у розвитку дитини.

П.2 ст.14 Закону України «Про дошкільну освіту» надає право батькам на отримання педагогічної підтримки, а саме: консультації,

проведення освітніх заходів, надання інформації про навчально-методичне забезпечення [20]. Відповідно, тренерський супровід батьків дітей раннього віку у процесі педагогічного патронажу може реалізовуватися у вигляді порад, консультацій, майстер-класів, онлайн-зустрічей тощо. Педагоги орієнтують батьків, чим вони можуть займатися з дитиною, як можна граючись навчати, при цьому обов'язково враховуючи особливості раннього віку. Їй надалі вже саме батьки вирішують, у який зручний для них і їхніх дітей спосіб буде організовано той чи той вид діяльності, ураховуючи емоційний стан дитини.

Важливість тренерської моделі надання освітніх послуг родинам із дітьми раннього віку важко переоцінити в сучасному світі, ця модель дозволяє не лише забезпечити батькам необхідні знання і навички для розвитку та виховання малюків, а й створює платформу для плідної співпраці між освітніми фахівцями і сім'ями. У такій моделі основна увага приділяється індивідуальним потребам кожної родини.

Тренери здебільшого працюють безпосередньо з батьками, допомагаючи їм розвивати вміння сприяти розвитку своїх дітей, це може включати в себе навчання різним методам стимулювання розвитку, формування навичок позитивного спілкування та встановлення ефективних стратегій виховання. Такий підхід не тільки зміцнює зв'язок між батьками та дітьми, але і сприяє розвитку когнітивних, соціальних й емоційних навичок у малюків з самого раннього віку. Він сприяє створенню середовища для розвитку дитини в її власному домі, що має величезне значення для загального успіху в майбутньому.

Особливо важливим є те, що тренерська модель враховує унікальні потреби кожної сім'ї, створюючи персоналізовані плани і програми, які відповідають конкретним викликам і можливостям, це сприяє збільшенню ефективності і підвищенню мотивації батьків до активної участі у вихованні своїх дітей. Загалом, тренерська модель надання освітніх послуг

родинам із дітьми раннього віку визнана як важлива умова успішного розвитку дитини, сприяючи формуванню в неї підґрунтя.

Тренерська модель надання освітніх послуг родинам із дітьми раннього віку є важливим інструментом у сучасній освітній системі, особливо в контексті дистанційного формату. Модель сприяє активному включенню батьків у процес освіти дитини, надаючи їм необхідні знання, навички і підтримку для ефективного навчання в домашніх умовах. Вона базується на ідеї партнерства між тренерами (педагогами) і сім'ями, де тренери виступають наставниками і консультантами, а сім'ї – активними учасниками освітнього процесу.

Однак існують і труднощі. Пілотне вивчення нами стану організації роботи з батьками дітей раннього віку за сімейної (домашньої) форми освіти в дистанційних групах закладів дошкільної освіти (ЗДО) показало низку проблем взаємодії педагогів із батьками, зокрема: недостатня зацікавленість батьків в освітньому процесі власних дітей, низька педагогічна культура батьків, недостатня розробленість сімейної (домашньої) форми освіти та педагогічного патронажу з боку педагогів. Зазначене також підтвердило, що за такої форми організації освіти тільки тісна взаємодія і співпраця педагогів ЗДО з батьками є однією з основних умов усебічного розвитку дітей раннього віку [7].

Педагоги дошкільних закладів мають допомагати батькам працювати з дітьми під час віддаленого розвитку. Вони мають надавати чіткі поради щодо занять у формі гри, яка є ключовою для розвитку дитини, спільної творчості та тематичної орієнтації. Зусилля педагогів повинні спрямовуватись на надання різноманітних розвивальних та інформаційних матеріалів, ефективних методів і прийомів роботи з дітьми, включаючи майстер-класи, щоб спростити виконання щоденних завдань.

Важливо частіше організовувати онлайн-зустрічі з батьками та круглі столи для обговорення питань, пов'язаних з дистанційною освітою, для

того щоб почути їхні думки і пропозиції. Також варто створити анкету-опитування для зваження всіх плюсів і мінусів і внесення коректив. Для онлайн-зустрічей можна використовувати безкоштовні платформи, такі як Google Meet, Skype, Zoom, що забезпечує зручність у використанні як з комп'ютера, так і з телефону через відповідний додаток.

Отже, педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку, здійснюваний закладами дошкільної освіти в дистанційному форматі, має важливу специфіку, яка полягає в індивідуальному підході до кожної родини та адаптації методів підтримки до умов родини. Основним завданням є не лише забезпечення розвитку дитини, але й підтримка батьків у розвитку тавихованні, особливо в контексті емоційного та психологічного благополуччя. Дистанційна форма патронажу дозволяє забезпечити регулярний зворотний зв'язок, надаючи рекомендації через онлайн-платформи та індивідуальні консультації, що дає можливість максимально враховувати потреби кожної родини. Це сприяє сталому розвитку дитини та формуванню позитивної взаємодії між батьками й педагогами, що є основою ефективного виховання і розвитку на етапі раннього віку.

1.3. Педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку

Для забезпечення успішності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку педагоги мають постійно вдосконалювати свої навички у використанні різноманітних розвивальних та інформаційних методів, включаючи майстер-класи та тренінги. Важливо частіше організовувати онлайн-зустрічі з батьками для обговорення поточних питань і взаємного обміну думками та досвідом.

Використання сучасних інформаційних технологій, таких як платформи для відеоконференцій та спільна робота в онлайн-середовищах, дозволяє забезпечити зручний доступ до освітнього процесу для всіх учасників.

На основі аналізу науково-теоретичних джерел нами визначено педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку:

- наявність технічного забезпечення (інтернет, девайси, програмне забезпечення);
- використання сучасних технологій і методичних матеріалів, адаптованих для дітей раннього віку;
- адаптація дітей до нових освітніх умов через створення комфортного освітнього середовища вдома;
- активна участь батьків в освітньому процесі та підтримці дитини;
- налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинами, регулярний зворотний зв'язок і консультації.

Таблиця 1.3

**Педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу
родин із дітьми раннього віку**

Педагогічна умова	Опис
Наявність технічного забезпечення	Забезпечення стабільного інтернет-зв'язку, доступу до девайсів (комп'ютерів, планшетів, смартфонів) та використання програмного забезпечення для відеоконференцій (Zoom, Google Meet тощо).
Використання сучасних технологій і методичних матеріалів	Адаптація навчальних матеріалів до потреб дітей раннього віку через інтерактивні платформи, мультимедіа, короткі відеозаняття та освітні ігри.
Адаптація дітей до нових освітніх умов	Створення комфортного домашнього середовища, що підтримує емоційне благополуччя дитини та її мотивацію до навчання.
Активна участь	Співпраця педагогів і батьків через онлайн-

батьків	зустрічі, консультації, спільні проєкти та методичну підтримку.
Налагоджена взаємодія між учасниками процесу	Регулярний зворотний зв'язок між вихователями, дітьми та їхніми родинами, організація консультацій і підтримка освітнього процесу.

1. Наявність технічного забезпечення.

Забезпечення ефективного дистанційного патронажу неможливе без відповідного технічного оснащення. Наявність стабільного інтернет-зв'язку, комп'ютерів, планшетів або смартфонів, а також використання сучасного програмного забезпечення для відеозв'язку сприяє якісній взаємодії між педагогами, дітьми та батьками. Цифрові технології дозволяють організувати інтерактивні заняття, відеоуроки та забезпечують доступ до навчальних матеріалів у зручний час.

Важливо, щоб батьки та вихователі володіли необхідними навичками роботи з онлайн-ресурсами, адже це спрощує процес навчання та робить його ефективнішим. Таким чином, технічне забезпечення є основою якісного дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.

2. Використання сучасних технологій і методичних матеріалів, адаптованих для дітей раннього віку.

Використання інтерактивних технологій та методичних матеріалів, адаптованих до потреб дітей раннього віку, є важливим компонентом ефективного дистанційного патронажу. Освітній процес передбачає застосування інтерактивних платформ, мультимедійних матеріалів, коротких відеозанять, електронних посібників, освітніх мобільних додатків та інтерактивних ігор.

Такі інструменти допомагають підтримувати інтерес дітей до навчання, сприяють розвитку їхніх когнітивних навичок і формують необхідні вміння для ефективної взаємодії в онлайн-просторі.

Використання сучасних методик робить дистанційний патронаж гнучким та доступним для кожної родини.

3. Адаптація дітей до нових освітніх умов через створення комфортного освітнього середовища вдома.

Перехід до елементів дистанційної форми навчання потребує поступової адаптації дитини до нових умов. Створення вдома комфортного та безпечного освітнього середовища сприяє її емоційному благополуччю, підтримує мотивацію до навчання та зменшує рівень стресу.

Батьки відіграють ключову роль у цьому процесі, адже саме вони можуть організувати простір для занять, мінімізувати фактори, що відволікають, та підтримувати емоційний стан дитини. Також важливо враховувати індивідуальні особливості кожного малюка, його темп навчання та рівень розвитку.

4. Активна участь батьків в освітньому процесі та підтримці дитини.

Ефективний дистанційний патронаж можливий лише за умови тісної співпраці між вихователями та батьками. Вони є основними партнерами педагогів у створенні сприятливого освітнього середовища для дитини.

Регулярні онлайн-консультації, індивідуальні зустрічі та інформаційні ресурси допомагають батькам краще розуміти освітній процес і ефективно взаємодіяти з дитиною. Це дозволяє не лише підтримувати навчальну діяльність, а й розвивати в дітей базові соціальні, емоційні та когнітивні навички.

5. Налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинами, регулярний зворотний зв'язок і консультації.

Одним із головних факторів ефективності дистанційного патронажу є постійний зв'язок між усіма учасниками процесу. Регулярний зворотний зв'язок, консультації для батьків, обговорення результатів освіти та адаптація навчальних матеріалів відповідно до потреб дітей сприяють підвищенню якості освітнього процесу.

Роль вихователя полягає у координації дистанційного навчання, наданні методичної підтримки батькам, організації онлайн-зустрічей і моніторингу успішності дитини. Така взаємодія забезпечує гармонійний розвиток дітей та ефективність освітнього процесу в дистанційному форматі.

Підтримка соціально-емоційного розвитку дітей включає і психологічну підтримку, яка допомагає дітям адаптуватися до нових умов розвитку та розвивати вміння управляти емоціями в онлайн-середовищі. Педагоги також сприяють побудові позитивного самовідчуття та підтримують вихованців у формуванні особистісних якостей, які важливі для їхнього загального розвитку та успіху.

Сучасні технології дозволяють забезпечити безперервний зв'язок між педагогами і родинами, що сприяє не тільки ефективному навчанню дітей, але й підтримці емоційного зв'язку з батьками, який необхідний для гармонійного розвитку дітей [10]. Ефективне використання інтерактивних платформ і додатків у дистанційному патронажі родин із дітьми раннього віку можливе завдяки активній співпраці педагогів з батьками, ці інструменти дозволяють педагогам надавати індивідуалізовану підтримку і розвиток кожній дитині, навіть у віддаленому режимі.

Перш за все, педагоги можуть спілкуватися з батьками через відеозв'язок або чати на платформах, таких як Zoom, Skype, GoogleMeet тощо, це дозволяє педагогам взаємодіяти не лише з батьками, а й з дітьми, надаючи інструкції, підтримку та виконуючи різні навчальні активності. Для індивідуалізації навчання педагоги можуть рекомендувати батькам використовувати спеціалізовані навчальні додатки, які дозволяють працювати з конкретними аспектами розвитку, наприклад, мовленнєвим розвитком, математикою чи іншими дисциплінами. Такі додатки часто мають інтерактивні вправи, ігри та завдання, які стимулюють активну участь дітей і допомагають їм засвоювати матеріал більш ефективно.

Крім того, платформи, такі як GoogleClassroom, дозволяють педагогам створювати індивідуальні навчальні програми, надавати завдання та відстежувати прогрес кожної дитини окремо. Це дозволяє педагогам адаптувати підходи до розвитку відповідно до потреб кожної дитини і вчасно коригувати навчальні стратегії.

Віртуальні класи на платформах для дистанційного навчання служать для створення інтерактивного середовища, де педагоги можуть проводити заняття з дітьми, ці класи дозволяють використовувати різні візуальні та аудіо-матеріали для пояснення, демонстрації прикладів і вправ, що сприяє кращому засвоєнню інформації дітьми. Відеоконференції дозволяють педагогам та батькам спілкуватися онлайн, обмінюватися інформацією і взаємодіяти під час освітнього процесу, що включає обговорення прогресу дитини, надання рекомендацій для подальшого розвитку та підтримки в освітніх питаннях.

Інтерактивні завдання та ігри для батьків на платформах дистанційного навчання розроблені з метою активного залучення родин до процесу розвитку дітей. Ці інструменти допомагають батькам розуміти, як краще підтримати навчальні потреби своєї дитини, сприяють розвитку їхніх педагогічних здібностей та навичок. Вони також стимулюють розвиток когнітивних (навички розв'язання завдань, логічне мислення) і соціальних (співпраця, комунікація) навичок у дітей, надаючи можливість взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу через віртуальні платформи.

Розглянемо конкретні аспекти та приклади використання інтерактивних платформ у контексті дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку:

- віртуальні класи - ці класи використовуються для занять із дітьми. Наприклад, платформа Google Classroom дозволяє педагогам створювати віртуальні класні кімнати, де вони можуть публікувати

завдання, матеріали для читання дітям, відео та аудіоуроки для перегляду або прослуховування. За допомогою батьків діти можуть взаємодіяти з матеріалами, надсилати відповіді та отримувати зворотний зв'язок від педагогів;

- відеоконференції - платформи, такі як Zoom або Microsoft Teams, дозволяють проводити відеоконференції, де батьки можуть спілкуватися з педагогами для обговорення прогресу дитини, вирішення освітніх питань та отримання рекомендацій. Наприклад, педагоги можуть демонструвати різні методи розвитку або проводити інтерактивні заняття прямо під час відеоконференції;
- інтерактивні завдання та ігри для батьків - деякі платформи надають доступ до навчальних ігор та завдань, які допомагають батькам покращити навички своїх дітей. Наприклад, додаток Khan Academy Kids містить інтерактивні ігри і завдання з математики, читання та наукових відкриттів, які допомагають дітям розвивати когнітивні навички. Інші платформи, такі як ABCmouse або PBS Kids, також пропонують ігри, спрямовані на розвиток різних аспектів розвитку, включаючи літературність, математику та креативність.

Ці інтерактивні ресурси не лише залучають дітей до розвитку, але і сприяють розвитку їхніх когнітивних (логічне мислення, проблемне мислення, розв'язання завдань) та соціальних (співпраця, комунікація, емпатія) навичок. Вони створюють можливість для активної взаємодії з матеріалами й однолітками навіть у віддаленому форматі освіти.

Мобільні додатки сприяють розвитку когнітивних і соціальних навичок, пропонуючи адаптовані для дітей раннього віку завдання та ігри. Використання відеоматеріалів допомагає пояснити складні концепції та демонструвати навчальні матеріали в доступній формі. Соціальні мережі та месенджери забезпечують постійний зв'язок між педагогами і родинами, дозволяючи ефективно обмінюватися інформацією [12]. Онлайн-бібліотеки

надають доступ до широкого спектру електронних книжок, аудіокнижок та інших освітніх матеріалів для самостійного розвитку.

Інтерактивні заходи для батьків, такі як вебінари та онлайн-курси, проводяться педагогами для забезпечення безперервного освітнього процесу. Онлайн-ігри та вікторини використовуються для розвитку мислення, пам'яті та інших когнітивних навичок у дітей. Віртуальні екскурсії дозволяють знайомитися з зоопарками та іншими цікавими місцями через віртуальні тури, що робить розвиток більш захоплюючим. Підтримка батьків здійснюється через онлайн-консультації, де можна отримати поради від педагогів та психологів щодо виховання та розвитку дітей.

Освітні форуми та групи надають платформи для обміну досвідом та порадами між батьками, створюючи підтримку в рамках онлайн-спільнот. Інформаційні розсилки забезпечують регулярне інформування про нові матеріали, методики та освітні події [8]. Моніторинг і оцінка освітніх досягнень здійснюються через електронні щоденники, які містять записи про успіхи та прогрес дітей, доступні для перегляду батьками та педагогами. Онлайн-опитування та тести допомагають оцінювати знання та вміння дітей (за допомогою батьків), що дозволяє коригувати індивідуальні навчальні плани.

Педагоги мають володіти знаннями про психологічні особливості дітей раннього віку та вміти застосовувати методики, що сприяють підтримці їхньої уваги та інтересу до освітнього процесу. Родини, у свою чергу, грають провідну роль у процесі освіти. Вони мають бути активними учасниками освітнього процесу, забезпечуючи сприятливі умови для розвитку і виховання вдома, це включає створення спеціального простору для занять, контроль за виконанням завдань та підтримку мотивації дітей.

Важливо, щоб батьки отримували від педагогів постійну підтримку та рекомендації щодо організації освітнього процесу, а також мали

можливість ділитися своїми спостереженнями та питаннями [10]. Тобто, використання сучасних технологій у дистанційному патронажі родин із дітьми раннього віку за сімейною (домашньою) формою здобуття дошкільної освіти потребує комплексного підходу, який включає підготовку педагогів, активну участь родин та адаптацію навчальних матеріалів до онлайн-формату, що дозволяє забезпечити якісну та доступну дошкільну освіту, яка сприяє всебічному розвитку дітей та підготовці їх до подальшого розвитку.

Індивідуальний підхід до кожної родини та дитини є надзвичайно важливим аспектом педагогічної діяльності, особливо в контексті дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку, які здобувають дошкільну освіту в сімейній (домашній) формі, цей підхід передбачає врахування унікальних особливостей кожної дитини та сім'ї, що є ключовим фактором для забезпечення ефективності освітнього процесу.

Персоналізовані навчальні плани, адаптація матеріалів та регулярне онлайн-оцінювання сприяють оптимальному навчанню, враховуючи інтереси та рівень розвитку кожної дитини [4]. Використання відеоаналізу роботи дитини дозволяє ефективно визначати потреби і успіхи у навчанні. Індивідуальний підхід до сім'ї підтримується через консультації з педагогами та психологами, гнучкий розклад занять і доступ до онлайн-ресурсів. Використання персоналізованих платформ, мобільних додатків та відеоконференцій сприяє зручній співпраці з педагогами та іншими спеціалістами.

Технологічні рішення підкріплюються за допомогою персоналізованих платформ і мобільних додатків з можливістю індивідуалізації, а також за допомогою відеоконференцій для індивідуальних зустрічей. Електронні щоденники допомагають відстежувати прогрес та взаємодію з педагогами. Моніторинг і зворотний зв'язок забезпечуються через регулярне інформування батьків про

досягнення дитини і здійснення оцінки задоволеності родин якістю дистанційного патронажу. Розробка індивідуальних планів розвитку ґрунтується на регулярних оцінках та спостереженнях, що сприяє гнучкому та ефективному навчальному процесу для кожної дитини.

По-перше, необхідно забезпечити високий рівень підготовки педагогів, які працюють у цьому форматі, це включає володіння сучасними технологіями, вміння організовувати та проводити дистанційні заняття, а також навички комунікації та співпраці з батьками.

По-друге, важливо створити систему регулярного моніторингу та оцінки розвитку дитини, це дозволяє вчасно виявляти потреби та труднощі, з якими може стикатися дитина чи її сім'я, і оперативно на них реагувати. Застосування індивідуальних програм розвитку та адаптація навчальних матеріалів під конкретні потреби дитини є важливими складовими цього процесу.

По-третє, необхідно забезпечити тісну взаємодію між педагогом і батьками. Батьки є основними партнерами в освітньому процесі, тому їхня активна участь та підтримка є надзвичайно важливими. Педагогам слід надавати консультації та рекомендації щодо організації навчального процесу вдома, допомагати у виборі відповідних методів та засобів навчання, а також сприяти розвитку педагогічних навичок у батьків.

Використання інтерактивних методів розвитку, ігрових форм, а також регулярне заохочення та підтримка успіхів дитини сприяють формуванню позитивного ставлення до навчання. Таким чином, індивідуальний підхід до кожної сім'ї та дитини в умовах дистанційного патронажу є комплексним процесом, який вимагає високого рівня професіоналізму від педагогів, тісної співпраці з батьками та врахування унікальних обставин кожної сім'ї [14]. Виконання цих умов сприяє створенню ефективного та якісного освітнього процесу для дітей раннього віку за сімейною (домашньою) формою здобуття дошкільної освіти.

У сучасному освітньому процесі дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку стає важливим аспектом взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками. Існує кілька моделей дистанційного патронажу, які можуть бути ефективно впроваджені в практику дошкільних закладів.

Перша модель — регулярні онлайн-консультації. Вона передбачає проведення запланованих зустрічей між педагогами та батьками через відео- або аудіозв'язок. Такі консультації дають можливість батькам отримати поради з виховання та розвитку дітей, а також задати питання, що їх цікавлять. Перевагами цієї моделі є гнучкість у часі та можливість особистої взаємодії. Однак недоліком може стати обмежений доступ до технологій у деяких родин, а також недостатня підготовленість батьків до онлайн-формату спілкування.

Друга модель — групові вебінари. Вебінари дозволяють охопити більшу аудиторію батьків і надавати їм інформацію з важливих тем, пов'язаних з розвитком дітей. Вебінари можуть включати демонстрацію навчальних ігор, обговорення психологічних аспектів виховання, а також пропозиції щодо розвивальних занять. Переваги цієї моделі полягають у можливості взаємодії з багатьма родинами одночасно, що створює атмосферу спільноти. Однак, в окремих випадках, батьки можуть відчувати труднощі з активною участю, особливо в ситуаціях, коли теми є складними або новими.

Третя модель — індивідуальні зустрічі. Ця модель передбачає особисті консультації між педагогом та батьками, які можуть бути організовані в онлайн-форматі. Такий підхід дозволяє врахувати індивідуальні потреби родини та надати спеціалізовану підтримку. Переваги індивідуальних зустрічей полягають у можливості більш глибокого розуміння потреб кожної сім'ї, що сприяє створенню більш

довірливих відносин. Проте основним недоліком є потреба в значному часу педагогів та обмежена кількість батьків, яких можна охопити [2].

Усім зазначеним моделям притаманні як переваги, так і недоліки. Вибір моделі дистанційного патронажу залежить від специфіки закладу дошкільної освіти, технічних можливостей, потреб родин та готовності педагогів адаптуватися до нових умов. Систематичне впровадження різних моделей у практику може значно підвищити ефективність дистанційного патронажу, забезпечуючи належну підтримку батькам у вихованні їхніх дітей.

Зміцнення партнерства з батьками є дуже важливим аспектом у забезпеченні ефективного дистанційного патронажу дітей раннього віку. Відкрита та активна співпраця між педагогами та батьками створює сприятливі умови для успішного навчання та розвитку дитини. Педагоги повинні прагнути до тісного взаємозв'язку з батьками через різні інтерактивні платформи, такі як відеоконференції та спільні чати, це дозволяє педагогам надавати рекомендації, консультувати щодо навчальних питань, а також спільно планувати та відстежувати навчальний прогрес дитини.

Крім того, важливо створювати спеціальні програми і ресурси для батьків, які допомагають зрозуміти особливості дистанційного навчання та підтримувати дитину у виконанні навчальних завдань вдома [19]. Інформаційна відкритість і взаємна довіра відіграють ключову роль у побудові успішних взаємин, що є основою для досягнення якісного навчання та розвитку дитини під час дистанційного патронажу.

Таблиця 1.4

Напрями співпраці з батьками для реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку [18]

Аспект	Опис
--------	------

Комунікація та зв'язок	
Регулярні онлайн-консультації	Проведення індивідуальних та групових консультацій для обговорення успіхів і труднощів у навчанні.
Організація віртуальних зустрічей	Проведення онлайн-зустрічей для обговорення навчальних планів, прогресу дитини та спільних дій.
Щоденні електронні щоденники	Ведення записів про академічні досягнення, присутність та поведінку дитини для доступу батьків.
Підтримка в організації освітнього процесу	
Надання освітніх ресурсів	Доступ до онлайн-матеріалів, відеоуроків та інтерактивних завдань для спільного вивчення з дітьми.
Підтримка в організації навчання	Рекомендації щодо структурування навчального дня та методик вдома, адаптовані для конкретної сім'ї.
Індивідуальні консультації	Надання персоналізованих порад і рекомендацій щодо навчальних стратегій та розвитку дитини.
Підтримка соціально-емоційного розвитку дітей	
Психологічна підтримка	Консультації психолога для підтримки емоційного стану дитини та сім'ї в період дистанційного навчання.
Розвиток домашнього спілкування	Рекомендації щодо створення сприятливого домашнього середовища для розвитку та взаємодії з дитиною.
Зворотний зв'язок та оцінка задоволеності процесом патронажу	
Опитування	Проведення опитувань для оцінки задоволеності батьків процесом патронажу та якістю надання послуг.
Регулярний зворотний зв'язок	Постійний обмін інформацією про прогрес дитини, рекомендації щодо покращення навчального процесу.

Регулярні онлайн-консультації та організація віртуальних зустрічей сприяють взаєморозумінню між педагогами, батьками та вихованцями, дозволяючи обговорювати успіхи і труднощі у навчанні. Щоденні

електронні щоденники забезпечують доступ батьків до інформації про академічні досягнення, присутність та поведінку дитини [9]. Навчальна підтримка забезпечується шляхом доступу до освітніх ресурсів, підтримки в організації навчання та індивідуальних консультацій щодо навчальних стратегій.

Підтримка соціально-емоційного розвитку включає психологічну підтримку для дитини та сім'ї, а також рекомендації щодо створення сприятливого домашнього середовища для розвитку. Зворотний зв'язок та оцінка задоволеності здійснюються через проведення опитувань і регулярний зворотний зв'язок щодо прогресу дитини та покращення навчального процесу.

Дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку вимагає від педагогів використання різноманітних методів та інструментів, які забезпечують ефективну взаємодію з батьками. Серед основних педагогічних методів, що застосовуються для проведення дистанційного патронажу, можна виокремити інформаційні семінари, тренінги та індивідуальні консультації.

Інформаційні семінари є важливим елементом дистанційного патронажу. Вони проводяться з метою надання батькам актуальної інформації про розвиток дітей, особливості їхнього виховання, а також рекомендацій щодо використання навчальних матеріалів. Під час семінарів педагог може висвітлювати теми, пов'язані з психологічними аспектами виховання, організацією дозвілля дітей, а також обговорювати важливі питання, що хвилюють родини. Такі заходи формують у батьків більш глибоке розуміння потреб їхніх дітей та покращують їхню обізнаність у питаннях виховання [7].

Тренінги — це ще один ефективний метод, який дозволяє батькам набути нових навичок та знань у практичному форматі. Під час тренінгів педагог може пропонувати батькам різноманітні ігри, вправи та методики,

що сприяють розвитку дітей. Такі заходи допомагають батькам не лише засвоїти нові підходи до виховання, але й створюють можливість для обміну досвідом з іншими родинами.

Індивідуальні консультації дають змогу педагогам зосередитися на конкретних потребах кожної родини. Цей метод є особливо важливим для батьків, які мають специфічні питання або труднощі у вихованні дітей. Індивідуальні зустрічі дозволяють створити довірливу атмосферу, де батьки можуть відкрито ділитися своїми переживаннями та отримувати кваліфіковані поради [11].

Крім педагогічних методів, важливими аспектами дистанційного патронажу є інструменти комунікації, які використовуються для взаємодії з батьками. Одними з найпоширеніших платформ для відеозв'язку є Zoom та Google Meet. Ці інструменти дозволяють проводити як групові, так і індивідуальні зустрічі, що забезпечує ефективний формат спілкування.

Для оперативної комунікації та обміну інформацією також використовуються чати на платформах, таких як WhatsApp, Viber чи Telegram. Ці засоби забезпечують можливість швидкого зв'язку між педагогами та батьками, що дозволяє оперативно реагувати на запити та потреби родин.

Електронна пошта є ще одним інструментом, який застосовується для розсилки інформаційних матеріалів, рекомендацій та нагадувань про заплановані заходи. Вона також служить для формалізації комунікації та збереження письмового підтвердження обміну інформацією [6].

Окрім цього, педагогічні заклади можуть використовувати ресурси для спільної роботи, такі як Google Docs або Trello, що дозволяють батькам брати активну участь у процесі розвитку та виховання дітей, обмінюватися ідеями та отримувати зворотний зв'язок від педагогів.

Отже, використання різноманітних методів і інструментів дистанційного патронажу забезпечує гнучкість, доступність та

ефективність взаємодії з батьками, що сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку дітей раннього віку.

Для забезпечення ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку мають бути відповідно підготовлені педагоги. Професійна підготовка педагогічного персоналу включає не лише знання методів виховання і розвитку, а й уміння ефективно комунікувати з батьками, адаптувати навчальний процес до дистанційного формату та використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Педагоги повинні бути готовими до змін, що вимагає новий підхід до організації розвитку, щоб підтримувати високий рівень взаємодії з родинами.

Також важливим є створення дружньої атмосфери для батьків. Довіра між педагогами та родинами є ключовим фактором, який впливає на ефективність патронажу. Відкритість, доброзичливість та готовність вислухати думки і переживання батьків сприяють формуванню позитивного емоційного клімату. Створення безпечного середовища, де батьки можуть вільно висловлювати свої переживання і запитання, допомагає зміцнити партнерство та зменшити тривожність, пов'язану з вихованням дітей.

Регулярний зворотний зв'язок і підтримка з боку закладу також є важливими умовами, що впливають на ефективність дистанційного патронажу. Педагоги повинні забезпечити постійний контакт з батьками, надаючи їм актуальну інформацію про розвиток дітей, їхні успіхи та труднощі. Зворотний зв'язок допомагає батькам зрозуміти, як вони можуть підтримати своїх дітей вдома, а також коригувати підходи до виховання відповідно до рекомендацій педагогів. Регулярні консультації, зустрічі та обговорення сприяють формуванню більш тісної співпраці [10].

Отже, зміцнення партнерства з батьками та забезпечення ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку вимагає комплексного підходу, що включає комунікацію, розвиток,

адаптацію навчального процесу, використання технологій та підтримку батьків, це дозволяє створити оптимальні умови для розвитку і навчання дітей в домашньому середовищі, забезпечуючи високу якість дошкільної освіти.

Дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку в домашніх умовах є надзвичайно важливим елементом здобуття дошкільної освіти. Педагогічні умови, створені для ефективного проведення цього процесу, відіграють важливу роль у розвитку дитини. Вони забезпечують не лише академічний прогрес, а й розвиток соціальних, емоційних та когнітивних навичок.

Важливість цих умов полягає у створенні стимулюючого і безпечного середовища, сприянні здоров'ю та добробуту дитини, підтримці партнерських відносин з батьками та іншими членами сім'ї, а також у використанні інноваційних педагогічних підходів для досягнення максимальних результатів в процесі розвитку та виховання малюка.

Дистанційний патронаж для дітей раннього віку вимагає особливого підходу, що ґрунтується на індивідуальних потребах кожної дитини та її родини. Індивідуалізація цього процесу дозволяє максимально враховувати психологічні, емоційні та інтелектуальні особливості дітей, що важливо для їхнього розвитку. Врахування рівня розвитку дітей, їхніх інтересів та потреб допомагає створювати ефективні освітні програми та заходи, що стимулюють їхню активність і бажання вчитися. Розробка індивідуальних планів розвитку, які можуть включати рекомендації щодо режиму дня, харчування та розвитку в домашніх умовах, дозволяє батькам активно долучатися до процесу розвитку дітей, а педагогам – гнучко підлаштовувати освітні завдання під конкретного учня, що є важливим аспектом для досягнення позитивних результатів у дистанційному навчанні.

Ефективність дистанційного патронажу залежить не тільки від організації освітнього процесу для дітей, але й від активної співпраці з батьками, що є невід'ємною частиною підтримки і розвитку дітей раннього віку. Важливо забезпечити безперервну та доступну комунікацію з родинами, щоб допомогти їм орієнтуватися в специфіці сучасних методик виховання та розвитку. Вебінари, онлайн-курси, чати та інші цифрові платформи дають змогу педагогам регулярно надавати рекомендації щодо розвитку дітей, обговорювати питання та проблеми, які виникають у батьків, а також проводити корисні тренінги та консультації. Така співпраця забезпечує не лише ефективність освітнього процесу, але й підтримує батьків у створенні комфортного та розвивального середовища для своїх дітей вдома. Крім того, взаємодія з батьками допомагає формувати відчуття причетності до процесу розвитку у самих дітей, що позитивно впливає на їхню мотивацію та соціалізацію.

Висновки до розділу 1

У першому розділі роботи розглянуто науково-теоретичні засади педагогічного патронажу, у тому числі, педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку; його специфіку та педагогічні умови ефективності в дистанційному форматі. Зазначено, що педагогічний патронаж є однією з нових форм здобуття освіти дітьми раннього віку, яка є особливо актуальною в період воєнного стану, коли доступ до закладів дошкільної освіти є обмеженим (Закон України «Про дошкільну освіту», п. 2 ст. 12).

Педагогічний патронаж – це спосіб організації освітнього процесу педагогічними працівниками, що передбачає забезпечення ними засвоєння освітньої програми здобувачем освіти, який за психофізичним станом або з

інших причин, визначених законодавством, зокрема з метою забезпечення доступності здобуття освіти, потребує такої форми [20].

Основні теоретичні підходи до організації педагогічного патронажу включають соціокультурний підхід, що підкреслює роль родини як основного агента соціалізації дитини (Н. Гавриш), діяльнісний підхід, який акцентує увагу на навчанні через активну участь у практичних діях (Т. Поніманська), індивідуальний підхід, що забезпечує врахування особистих потреб кожної дитини (О. Безсонова), взаємодію з оточуючим середовищем, що передбачає залучення дитини до реального життя (Шевців З.), а також психолого-педагогічну підтримку, яка спрямована на формування позитивної самооцінки та соціальної адаптації (Ю. Бабанський).

Дистанційний патронаж – це форма надання патронажної допомоги на відстані, використовуючи цифрові технології для підтримки зв'язку з підопічними. Він забезпечує можливість консультування, моніторингу стану та надання рекомендацій без фізичної присутності фахівця, що особливо корисно в умовах обмеженого доступу до очних послуг [6].

Специфіка дистанційного патронажу передбачає використання цифрових технологій для підтримки батьків у вихованні дітей раннього віку, що включає онлайн-консультації, відеозустрічі, інтерактивні вправи та ресурси для самостійного використання батьками. Основна перевага цього підходу полягає в гнучкості, доступності та можливості індивідуалізації освітнього процесу (Н. Гавриш, О. Хартман).

Визначено, що педагогічними умовами ефективності дистанційного патронажу є індивідуалізація та персоналізація навчання, що передбачає адаптацію освітніх матеріалів до потреб кожної дитини (Н. Кузьмичова), активна співпраця з батьками, яка передбачає їх залучення до освітнього процесу через інтерактивні форми комунікації (І. Бойко), розвиток базових когнітивних, соціальних та комунікативних навичок через інтерактивні

методи (В. Макарова), регулярний моніторинг розвитку дитини, що дозволяє вчасно коригувати стратегії навчання (С. Петренко), а також психолого-педагогічна підтримка, спрямована на забезпечення комфортного емоційного середовища для дітей (О. Кулик). Отже, перший розділ дослідження теоретично обґрунтовує доцільність застосування педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку, особливо у дистанційному форматі.

На підставі аналізу науково-теоретичної літератури визначено педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку: наявність технічного забезпечення; використання сучасних технологій і методичних матеріалів, адаптованих для дітей раннього віку; адаптація дітей до нових освітніх умов через створення комфортного освітнього середовища вдома; активна участь батьків в освітньому процесі та підтримці дитини; налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинами, регулярний зворотний зв'язок і консультації.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ПАТРОНАЖУ РОДИН ІЗ ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ

2.1. Стан реалізації у закладах дошкільної освіти дистанційного педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку

Експериментальне дослідження реалізації педагогічних умов ефективності дистанційного педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку проводилося в період із жовтня 2023 року по листопад 2024 року на базі Комунального закладу дошкільної освіти «Ясла-садок № 401 «Веселі малюки» Дніпровської міської ради. Заклад було обрано через його активну участь у впровадженні сучасних освітніх технологій та наявність практичного досвіду організації освіти дітей раннього віку з використанням дистанційного формату. В експериментальному дослідженні взяли участь вихователі груп раннього віку та родини з дітьми.

Метою констатуючого експерименту було вивчення стану реалізації у закладах дошкільної освіти дистанційного педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку.

У процесі дослідження використовувалися такі методи: здійснювався аналіз документації та вивчення роботи вихователів, оцінювався рівень залученості батьків, проводилося опитування учасників освітнього процесу та спостереження за динамікою адаптації дітей до освітнього процесу. Особлива увага приділялася оцінці педагогічних умов, які впливають на ефективність дистанційного патронажу, а також виявленню основних труднощів та бар'єрів, що виникають у процесі взаємодії вихователів, батьків і дітей. Отримані результати дозволили виявити як

переваги, так і проблемні аспекти дистанційного патронажу, що сприяло розробці його системи реалізації для родин із дітьми раннього віку.

На початку дослідження було визначено критеріальний апарат та методи оцінювання ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку. Ми обрали два головних критерії:

1. Ефективність планування та організації вихователями роботи з дітьми.
2. Ефективність роботи вихователів із батьками.

Таблиця 2.1

**Критеріальний апарат дослідження та діагностичні методи
оцінювання ефективності дистанційного патронажу
родин із дітьми раннього віку**

Критерії	Показники	Методи діагностики
1. Ефективність планування та організації вихователями освітньої діяльності з дітьми	-Відповідність віковим та індивідуальним особливостям вихованців групи; -системність та послідовність планування; -доцільність підбору наочно-дидактичних матеріалів; - володіння цифровими технологіями(застосування інтерактивних платформ, відеозв'язку, електронних ресурсів); - результативність (рівень мотивації до освітньої діяльності, зміни у розвитку дітей)	-аналіз документації вихователів, дитячих робіт, фотозвітів батьків; - перегляд відеороликів для асинхронних занять із дітьми; - анкетування вихователів
2. Ефективність роботи вихователів із батьками	системність планування роботи з батьками щодо: -пропаганди педагогічних знань; -групового консультування з актуальних для всіх тем; -	-спостереження за заходами батьків -опитування батьків.

	індивідуального консультування за запитами; -налагодженості співпраці; -доцільності поєднання онлайн- та офлайн-заходів.	
--	--	--

Для вивчення поточного стану реалізації в закладах дошкільної освіти (ЗДО) дистанційного педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку було проведено вивчення даних з кількох джерел, включаючи офіційні звіти, внутрішні документи закладів, результати анкетування вихователів ранньої групи та батьків, а також загальних спостережень за процесом впровадження дистанційних освітніх послуг. Цей аналіз допоміг виявити загальні тенденції, проблеми та успіхи в організації дистанційного патронажу.

Зокрема, проаналізовано внутрішню документацію закладу дошкільної освіти, що регулює відповідність дистанційного педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку державним нормативно-правовим актам, методичним рекомендаціям. Особлива увага приділялася відповідності Законам України «Про дошкільну освіту» та «Про освіту», які визначають правові засади функціонування дошкільної освіти в умовах дистанційної форми здобуття освіти. Також статтям, що регламентують право батьків на організацію освітнього процесу дитини за сімейною (домашньою) формою та на педагогічну підтримку з боку закладу освіти у формі педагогічного патронажу.

Також було вивчено відповідність системи роботи з родинами методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України щодо організації дистанційної форми здобуття освіти в дошкільних закладах. Ці рекомендації передбачають використання змішаних моделей, де вихователь виступає в ролі тренера для батьків, надаючи їм консультації щодо ефективних методів розвитку та виховання дітей у домашніх умовах.

Крім того, вони містять вказівки щодо адаптації навчальних матеріалів для дистанційного використання, впровадження інтерактивних форм взаємодії з дітьми та їхніми батьками, а також оцінки ефективності педагогічного патронажу.

Окремо було розглянуто методичні матеріали закладу дошкільної освіти «Веселі малюки», що включали інструкції для батьків щодо організації освітнього середовища вдома, рекомендації з психолого-педагогічної підтримки дітей раннього віку, планування занять та критерії оцінювання рівня розвитку дітей у дистанційному форматі. Значну увагу приділено аналізу календарного планування занять, педагогічних журналів та зворотного зв'язку від батьків, що дозволило оцінити реальний стан реалізації дистанційного патронажу в цьому закладі.

Крім того, у процесі дослідження використовувалися матеріали міжнародних організацій, присвячені питанням раннього розвитку дітей та дистанційної освіти, зокрема документи ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ, що містять рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дошкільну освіту та забезпечення рівного доступу дітей до розвитку в умовах дистанційного формату. Ці матеріали допомогли оцінити дистанційний патронаж у глобальному контексті, порівняти його з міжнародним досвідом та визначити можливі шляхи вдосконалення методики його реалізації в Україні.

З метою вивчення думок батьків щодо організації освітнього процесу дітей раннього віку в дистанційному форматі було проведено опитування. Запитання спрямовувались на визначення рівня задоволеності батьків дистанційною формою організації освіти, оцінку її ефективності, організації зворотного зв'язку з вихователями та виявлення труднощів, з якими батьки стикаються у розвитку та вихованні своїх дітей.

Основними питаннями опитування були такі:

1. Оцінка задоволеності освітнім процесом у дистанційному форматі за п'ятибальною шкалою.
2. Визначення ефективності дистанційної форми здобуття освіти.
3. Оцінка якості зворотного зв'язку з вихователями.
4. Наявність можливості проводити спільні заняття з дітьми.
5. Виявлення труднощів в організації освітнього процесу батьками та способів їх вирішення.
6. Розуміння батьками завдань, запропонованих вихователем.
7. Визначення труднощів у проведенні конкретних занять (сенсорний, мовленнєвий чи пізнавальний розвиток, конструювання тощо).
8. Улюблені заняття дитини.
9. Чого, на думку батьків, не вистачає в дистанційній формі здобуття освіти.

Результати опитування показали, що лише 31% батьків задоволені дистанційною формою здобуття освіти дітей раннього віку, а більшість оцінюють її ефективність як середню або нижче середньої. Це свідчить про недостатню обізнаність батьків щодо організації освітнього процесу вдома та їхню неготовність брати на себе відповідальність за освіту дітей.

Крім того, значна частина батьків відчуває труднощі у розвитку мовленнєвих, сенсорних та конструктивних навичок дітей. Понад 60% опитаних зазначають брак часу та можливостей для спільної освітньої діяльності. Це підкреслює необхідність активної підтримки батьків із боку фахівців, а також покращення взаємодії між педагогами та батьками.

Зазначене підтверджує актуальність педагогічного патронажу вихователями дошкільного закладу родин із дітьми раннього віку. Міністерство освіти і науки України пропонує реалізувати тут тренерську модель, де педагоги надаватимуть батькам рекомендації та консультоватимуть щодо розвитку дітей, а батьки, у свою чергу, впроваджуватимуть ці поради на практиці. Такий підхід вимагає активної

взаємодії між педагогами і батьками, а також використання цифрових технологій для організації освітнього процесу.

Стан реалізації дистанційного патронажу в закладах дошкільної освіти перебуває на стадії активного розвитку. Впроваджуються різні форми роботи з родинами, але для досягнення більш високого рівня ефективності необхідно подолати ряд технічних та організаційних проблем. Важливо також забезпечити батьків та педагогів необхідними знаннями й ресурсами для спільної реалізації завдань дистанційного патронажу.

Вивчення ефективності роботи вихователів з реалізації педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку було підтверджене їх анкетуванням. Вибірка для анкетування складалася з вихователів груп раннього віку, які безпосередньо брали участь у реалізації дистанційного патронажу. Усі респонденти мають педагогічну освіту та досвід роботи з дітьми раннього і дошкільного віку, а також певний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій для взаємодії з батьками та дітьми.

Анкетування дозволило отримати кількісні та якісні дані про досвід та оцінку вихователями дистанційного патронажу. Анкета містила 20 запитань, поділених на три розділи:

1. Загальні питання:
 - педагогічний досвід респондентів;
 - досвід використання ІКТ у роботі з батьками та дітьми;
 - оцінка технічного забезпечення закладу та власних ресурсів.
2. Оцінка дистанційного патронажу:
 - частота та форми занять;
 - методи комунікації з батьками (відеозустрічі, чати, електронні листи);

о оцінка ефективності дистанційного патронажу (шкала від 1 до 5);

о основні труднощі, які виникають у процесі роботи.

3. Психолого-педагогічні аспекти:

о вплив дистанційного патронажу на розвиток дітей;

о адаптація дітей до освітнього процесу;

о взаємодія з батьками та їх участь у процесі.

Анкета для вихователів щодо реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку

Розділ 1: Загальні питання

1. Скільки років ви працюєте в закладі дошкільної освіти?

о Менше 1 року

о Від 1 до 3 років

о Від 3 до 5 років

о Понад 5 років

2. Чи маєте ви досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у роботі з батьками та дітьми?

о Так, регулярно використовую

о Так, іноді використовую

о Ні, не використовую

3. Які ІКТ ви найчастіше використовуєте для роботи з батьками?

(можна обрати кілька варіантів)

о Відеоконференції (Zoom, Google Meet)

о Чати (Viber, Telegram)

о Електронні листи

о Соціальні мережі

о Інше (вказіть) _____

4. Як ви оцінюєте технічне забезпечення вашого закладу для проведення дистанційного патронажу родин?

- Високий рівень (є все необхідне)
- Середній рівень (дещо бракує)
- Низький рівень (потребує значного покращення)

5. Чи достатньо у вас власних ресурсів для проведення дистанційного патронажу (комп'ютер, швидкісний інтернет, веб-камера)?

- Так, повністю забезпечений
- Частково забезпечений
- Ні, бракує необхідного обладнання

Розділ 2: Оцінка дистанційного патронажу

6. Як часто ви плануєте для батьків заняття з дітьми?

- Щодня
- 2-3 рази на тиждень
- 1 раз на тиждень
- Рідше

7. Які форми занять ви рекомендуєте батькам? (можна вибрати кілька варіантів):

- Записані відеозаняття
- Методичні матеріали для самостійного проведення батьками
- Інтернет-ігри та інтерактивні завдання
- Інше (вказіть) _____

8. Які методи комунікації з батьками ви використовуєте найчастіше? (можна вибрати кілька варіантів)

- Відеозустрічі
- Чати в месенджерах
- Електронні листи
- Телефонні дзвінки
- Інше (вказіть) _____

9. Як ви оцінюєте ефективність дистанційного патронажу для розвитку дітей?

- Дуже ефективний (5)
- Ефективний (4)
- Задовільний (3)
- Малоефективний (2)
- Неефективний (1)

10. Які основні труднощі виникають у процесі організації дистанційного патронажу? (можна обрати кілька варіантів)

- Нестабільний інтернет-зв'язок
- Недостатня участь батьків
- Відсутність технічних засобів
- Складність утримання уваги дітей під час занять
- Відсутність методичних матеріалів
- Інше (вкажіть) _____

Розділ 3: Психолого-педагогічні аспекти

11. Чи помітили ви позитивні зміни в розвитку дітей з родин, на які поширюється дистанційний патронаж?

- Так
- Ні
- Частково

12. Як ви оцінюєте адаптацію дітей до занять із батьками?

- Дуже добре адаптовані
- Добре адаптовані
- Частково адаптовані
- Погано адаптовані

13. Чи завжди батьки активно організують освіту власних дітей?

- Завжди
- Часто
- Іноді
- Рідко

14. Які рекомендації ви зазвичай надаєте батькам для підтримки розвитку дітей вдома? (відкрите питання)

15. Як, на вашу думку, можна покращити дистанційний патронаж у вашому закладі? (відкрите питання)

16. Ваші загальні враження від роботи в дистанційному форматі (відкрите питання):

Аналіз роботи вихователів з реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку засвідчив як позитивні аспекти, так і суттєві труднощі, що впливають на його ефективність. Серед переваг можна відзначити гнучкість у підходах до навчання, можливість адаптації навчальних матеріалів під індивідуальні особливості дітей, а також використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для підтримки освітнього процесу. Вихователі мають змогу розробляти завдання для дітей, надавати відеоматеріали та пропонувати творчі заняття, що сприяє розвитку дитини навіть за умов відсутності безпосередньої взаємодії у групі. Однак дистанційний формат роботи передбачає й певні виклики, які значно ускладнюють реалізацію освітнього процесу.

Однією з головних проблем є відсутність онлайн-зустрічей із батьками, що суттєво впливає на рівень їхньої залученості до розвитку дітей. Через це батьки нерідко залишаються незадоволеними організацією освітнього процесу, оскільки вони не отримують належного зворотного зв'язку від вихователів та не мають змоги отримати консультації щодо особливостей розвитку своєї дитини. Брак безпосередньої взаємодії між педагогами та батьками створює бар'єри у спільній роботі, що знижує

ефективність патронажу та ускладнює реалізацію освітніх завдань у домашньому середовищі.

Ще однією значною проблемою є недостатня підтримка з боку керівництва, що позначається на загальній організації дистанційної форми здобуття освіти. Вихователі не мають належного методичного забезпечення, їм не надаються чіткі інструкції щодо впровадження ефективних методик взаємодії з родинами, а також немає системного контролю за якістю реалізації дистанційного патронажу. Відсутність централізованого підходу до організації освітнього процесу призводить до того, що вихователі змушені самотійно адаптувати матеріали та шукати шляхи комунікації з батьками, що не завжди є ефективним.

Крім того, проблемою є те, що у планах роботи вихователів навіть не передбачено проведення онлайн-зустрічей із батьками. Це свідчить про формальний підхід до організації дистанційної форми освіти, коли основний акцент робиться на підготовку навчальних матеріалів, але без належної уваги до налагодження ефективної взаємодії з родинами. Така ситуація призводить до того, що батьки часто залишаються без методичної та психологічної підтримки, а вихователі – без розуміння реальних труднощів, з якими стикаються родини у процесі розвитку дітей. У результаті це негативно впливає на якість дошкільної освіти та загальний рівень задоволеності учасників освітнього процесу.

Отже, дослідження дозволило отримати докладні дані про реальний стан та виклики дистанційного педагогічного патронажу у ЗДО «Веселі малюки». Завдяки комплексному підходу, який включав як кількісні, так і якісні методи збору інформації, вдалося отримати об'єктивну картину щодо ефективності та проблем реалізації патронажу. Це дало змогу визначити педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку, що сприятимуть повноцінному розвитку та забезпечать тісну співпрацю між педагогами та родинами.

2.2. Система роботи закладу дошкільної освіти з реалізації педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку

З реалізації визначених педагогічних умов нами було розроблено систему роботи щодо ефективної організації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку. Наша система дистанційного патронажу передбачала комплексний підхід, що охоплював організаційно-методичний супровід, технічне забезпечення, роботу з дітьми та батьками, а також систему моніторингу (рис. 2.1) та відбувалася поетапно.

1. Вихователі планують та адаптують зміст занять, використовуючи інтерактивні онлайн-інструменти.

2. Плани послідовних заходів із додатковими матеріалами (покликаннями на інтернет ресурси, мультимедійними презентаціями, відеороликами руханок або пісень, казок тощо) – передаються через Вайбер-групу батькам.

3. У зручний для дитини та батьків час вони організовують освітні заходи, маючи можливість зупинитися й більш детально обговорити/опрацювати певне питання.

Дітям пропонуються ігрові методи, відеоматеріали та творчі завдання, які сприяють мотивації та адаптації до освітнього процесу.

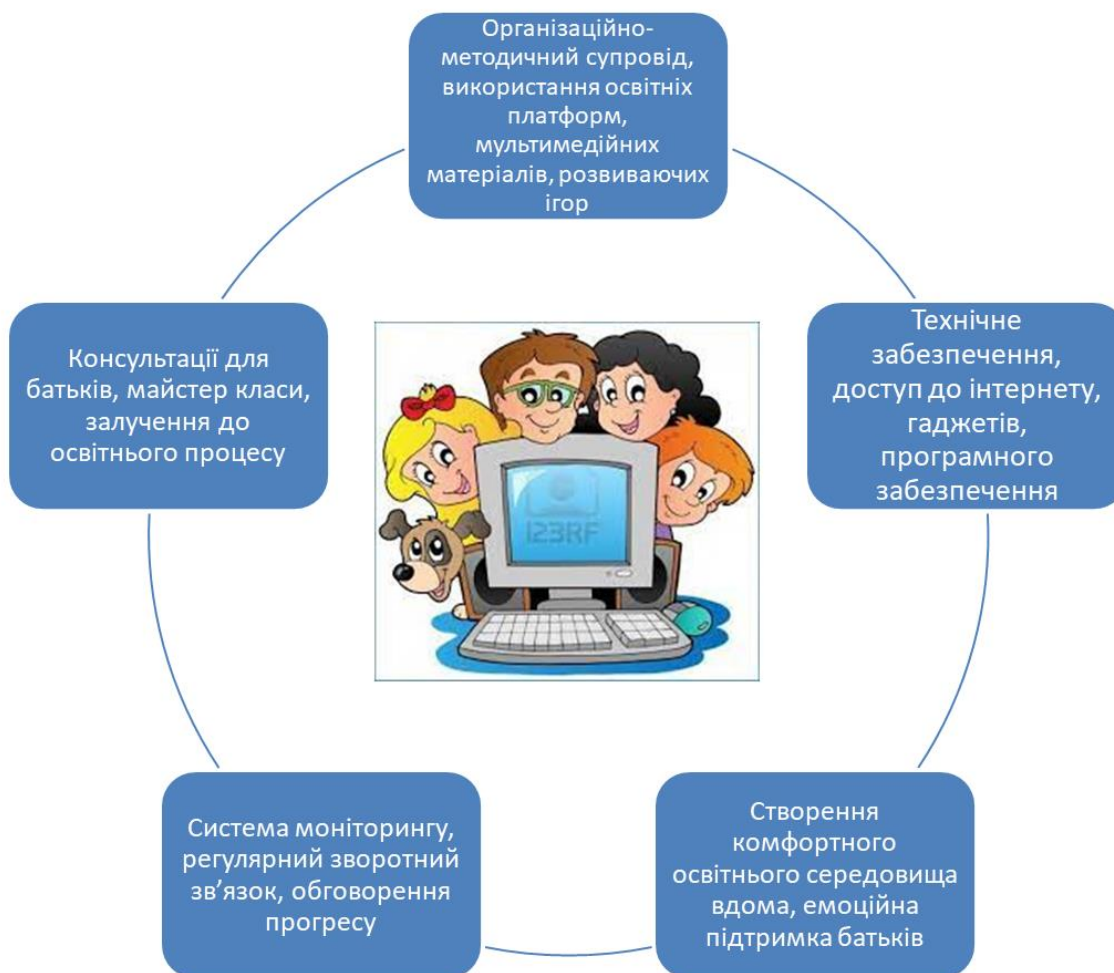

Рисунок 2.1. Система роботи щодо реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.

4. Паралельно з плануванням системи роботи з дітьми, вихователі планують систему заходів із батьками – загальні та індивідуальні консультації та вебінари, майстер-класи, тренінги – щодо організації освітнього процесу вдома. Регулярний зворотний зв'язок забезпечує коригування цього планування відповідно до запитів.

Організація зазначеної системи роботи супроводжується реалізацією визначених нами педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку.

1. Наявність відповідного технічного забезпечення. Завдяки забезпеченню стабільного інтернет-зв'язку, доступу до гаджетів (комп'ютерів, планшетів, смартфонів) та програмного забезпечення для відеоконференцій (Zoom, Google Meet), було створено умови для регулярної взаємодії між вихователями, дітьми та їхніми батьками. Це сприяло підвищенню якості комунікації та забезпеченню безперервності освітнього процесу.

2. Використання сучасних технологічних засобів та методичних матеріалів. Адаптація навчальних матеріалів до особливостей сприйняття дітей раннього віку дозволила зробити навчальний процес більш ефективним. Впровадження інтерактивних методів, коротких відеозанять, ігор та мультимедійного контенту допомогло покращити мотивацію дітей та сприяло активному залученню їх до освітньої діяльності.

3. Адаптація дітей до нових умов. Організація комфортного та безпечного середовища вдома позитивно вплинула на емоційний стан дітей та їхню готовність до участі в заняттях. Батьки отримали необхідні ресурси та інструменти для підтримки навчання своїх дітей, що сприяло більш гармонійному розвитку дитини та її соціалізації.

4. Активна участь батьків в освітньому процесі. Залучення батьків до організації навчальної діяльності вдома зміцнило співпрацю між вихователями та сім'ями. Батьки стали більш обізнаними щодо ефективних методів виховання, що, своєю чергою, підвищило рівень їхньої педагогічної компетентності.

5. Налагоджена взаємодія між усіма учасниками процесу. Регулярний зворотний зв'язок та консультації для батьків сприяли покращенню співпраці між вихователями, родинами та дітьми. Вихователі могли оперативно реагувати на запити батьків та адаптувати навчальні матеріали відповідно до індивідуальних потреб кожної дитини.

Отже, організована за нашою системою робота з реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку підтверджує гіпотезу про те, що ця форма здобуття освіти є ефективною за умови реалізації визначених нами педагогічних умов. Зазначене сприяє забезпеченню доступності освіти для дітей раннього віку та створенню умов для їхнього гармонійного розвитку в домашньому середовищі.

2.3. Динаміка ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку

Після проведеної нами системи роботи з реалізації педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку було проведене повторне анкетування батьків та педагогів, яке показало позитивну динаміку ефективності дистанційного патронажу. Значною мірою це стало можливим завдяки адаптації педагогів до нового формату роботи, покращенню методичного забезпечення та активнішому залученню батьків. Вихователі почали застосовувати інтерактивні форми роботи, зокрема гейміфікацію та елементи творчої діяльності, що сприяло підвищенню мотивації дітей.

Основні зміни, зафіксовані в результатах повторного анкетування вихователів:

- покращення технічного забезпечення: 50% вихователів зазначили, що отримали кращі технічні ресурси щодо підготовки матеріалів для дітей та проведення роботи з батьками;
- зниження проблеми нестабільного інтернет-зв'язку: лише 40% вихователів вказали на цю проблему, що на 20% менше, ніж під час першого опитування;

- підвищення активності батьків: 65% вихователів оцінили участь батьків як активну (проти 50% у початковому анкетуванні);
- покращення рівня адаптації дітей: 75% дітей добре адаптовані до організації освітнього процесу батьками, 15% - частково;
- підвищення ефективності занять: 55% вихователів оцінили дистанційний патронаж у «5» балів із «5», тоді як при початковому анкетуванні лише 40% давали позитивну оцінку «4» із «5».

Повторне опитування батьків засвідчило позитивні зміни у їхньому сприйнятті дистанційного патронажу. Основні результати:

- Зростання задоволеності батьків: 70% опитаних висловили повну задоволеність дистанційним патронажем.
- Підвищення активності батьків: 68% респондентів відзначили, що стали активніше брати участь у навчальному процесі дітей, виконувати завдання та використовувати отримані поради у повсякденному житті.
- Збільшення кількості інтерактивних занять: 75% батьків відзначили, що діти охочіше беруть участь у навчанні завдяки цікавим формам взаємодії (ігровим завданням, творчим проєктам тощо).

Повторне анкетування засвідчило позитивну динаміку в усіх провідних аспектах дистанційного патронажу. Найбільші покращення спостерігалися у сфері технічного забезпечення, адаптації дітей та залучення батьків. При цьому виклики (такі як утримання уваги дітей під час занять та необхідність подальшої активізації батьків) залишаються актуальними та поступово вирішуються.

Отже, повторне анкетування дозволило зафіксувати позитивну динаміку ефективності дистанційного патронажу, що є вагомим доказом можливості його успішної реалізації у закладах дошкільної освіти. Дослідження підтвердило, що дистанційний педагогічний патронаж є дієвим інструментом підтримки родин із дітьми раннього віку.

Результати дослідження довели правомірність висунутої нами гіпотези про те, що дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку буде ефективним за таких педагогічних умов:

- наявність технічного забезпечення (інтернет, девайси, програмне забезпечення);
- використання сучасних технологій і методичних матеріалів, адаптованих для дітей раннього віку;
- адаптація дітей до нових освітніх умов через створення комфортного освітнього середовища вдома;
- активна участь батьків в освітньому процесі та підтримці дитини;
- налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинами, регулярний зворотний зв'язок і консультації.

Отже, поставлені завдання дослідження виконано, мету – досягнуто.

Висновки до розділу 2

Проведене дослідження реалізації педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку в Комунальному закладі дошкільної освіти «Ясла-садок №401 «Веселі малюки» Дніпровської міської ради» дозволило визначити ключові особливості, проблеми та динаміку змін у цьому процесі.

На першому етапі дослідження вивчення стану реалізації дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку у закладі дошкільної освіти показало, що основні труднощі складали нестабільний інтернет-зв'язок (60%), низька мотивація дітей до занять (50%) та недостатня активність батьків у освітньому процесі (40%).

На другому етапі дослідження було запроваджено розроблену нами систему роботи з реалізації педагогічних умов ефективності дистанційного

патронажу родин із дітьми раннього віку. Система роботи спрямовувалась на підвищення ефективності дистанційного патронажу, була комплексною та поетапною, включала вдосконалення методичної підтримки вихователів, посилення взаємодії вихователів із батьками через консультації та тренерські технології, упровадження інтерактивних методів роботи з дітьми. Особлива увага приділялася залученню батьків до освітнього процесу, а також підвищенню якості його технічного забезпечення.

На третьому етапі проведено контрольне дослідження та зафіксовано позитивну динаміку ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку. Зокрема, найбільші покращення відзначено щодо технічного забезпечення роботи вихователів (на 20%), адаптації дітей (добре адаптовані 75%) та залучення батьків (активні – у 65% вихователів).

Загалом проведене дослідження підтвердило, що успішна реалізація дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку потребує комплексного підходу, а вирішальними педагогічними умовами його успішності є наявність необхідного технічного забезпечення; сучасних технологій і методичних матеріалів для дітей раннього віку; створення комфортного освітнього середовища для дітей вдома; активна участь батьків в організації освітнього процесу та підтримці власної дитини; налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинами.

Аналіз динаміки ефективності дистанційного патронажу засвідчив, що на початкових етапах його упровадження багато вихователів та батьків стикалися з труднощами, пов'язаними з технічними питаннями та новизною формату. Однак із часом, завдяки адаптації до нових умов та вдосконаленню процесів, ефективність патронажу значно підвищилася.

Регулярне використання освітніх платформ для проведення занять дозволило вихователям забезпечити стабільність освітнього процесу та підтримувати контакт із дітьми навіть в умовах віддаленості. Важливим показником динаміки стало покращення рівня взаємодії між вихователями,

дітьми та батьками, що позитивно вплинуло на загальну ефективність дистанційного патронажу.

Одним із найважливіших чинників, який вплинув на ефективність педагогічного патронажу, визначено залучення батьків до освітнього процесу. Зазначене сприяло покращенню мотивації дітей, допомогло зберігти їхню зацікавленість у заняттях і дотримуватися регулярності освітнього процесу. Систематичне проведення вебінарів та консультацій для батьків дозволило їм краще розуміти завдання та методи освіти власних малюків, що сприяло налагодженню більш гармонійної взаємодії з вихователями.

Результати дослідження засвідчили поступове підвищення рівня задоволеності педагогів і батьків дітей раннього віку дистанційним патронажем. Це вказує на те, що при подальшій оптимізації технологічних аспектів і вдосконаленні методичної підтримки дистанційний патронаж може стати ефективним та постійним інструментом у роботі закладів дошкільної освіти.

Отже, мету та завдання дослідження виконано, гіпотезу підтверджено.

ВИСНОВКИ

Дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку є новою формою здобуття дошкільної освіти, визначеною новим Законом України «Про дошкільну освіту». В умовах змін та викликів сучасності важливо розробити науково-методичне забезпечення щодо його реалізації та визначити ефективні педагогічні умови, що забезпечуватимуть високу ефективність педагогічного патронажу родин із дітьми раннього віку в очному та дистанційному форматі.

Проведене дослідження дозволило теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку, оцінити його вплив на якість дошкільної освіти в сучасних умовах.

У першій частині дослідження на основі вивчення й аналізу наукових джерел визначено теоретичні засади понять «патронаж», «педагогічний патронаж», «дистанційний патронаж», «дистанційний педагогічний патронаж родин із дітьми раннього віку». Зазначено, що педагогічний патронаж є однією з нових форм здобуття освіти дітьми раннього віку, особливо актуальною нині в період воєнного стану, коли доступ до очної форми здобуття освіти є обмеженим (Закон України «Про дошкільну освіту», п. 2 ст. 12 [20]). Педагогічний патронаж - це спосіб організації освітнього процесу педагогічними працівниками, що передбачає забезпечення ними засвоєння освітньої програми здобувачем освіти, який за психофізичним станом або з інших причин, визначених законодавством, зокрема з метою забезпечення доступності здобуття освіти, потребує такої форми (Закон України «Про освіту», п. 8 ст. 9 [23]).

Дистанційний педагогічний патронаж - комплекс педагогічних, психологічних та організаційних заходів, спрямованих на підтримку освітнього процесу дітей з використанням сучасних інформаційно-

законкомунікаційних технологій («Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку» [13]).

Педагогічний патронаж дітей раннього віку вивчається рядом дослідників: Н. Гавриш, О. Безсонова, І. Бойко, З. Шевців, Н. Кузьмичова та іншими. Специфіка такого патронажу полягає в індивідуалізованому підході до кожної родини й дитини, орієнтації на надання підтримки батькам у питаннях розвитку, виховання та соціалізації їхньої дитини через інтерактивні методи роботи, сприяючи їхній здатності виявляти потреби малюка на ранніх етапах розвитку.

Виявлено педагогічні умови ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку: наявність технічного забезпечення (інтернет, девайси, програмне забезпечення); використання сучасних технологій і методичних матеріалів, адаптованих для дітей раннього віку; адаптація дітей до нових освітніх умов через створення комфортного освітнього середовища вдома; активна участь батьків в освітньому процесі та підтримці дитини; налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинami, регулярний зворотний зв'язок і консультації.

В експериментальній частині дослідження проведено аналіз стану дистанційного патронажу в Комунальному закладі дошкільної освіти «Ясла-садок №401 «Веселі малюки» Дніпровської міської ради». Дослідження включало опитування вихователів та батьків, аналіз внутрішньої документації та спостереження за освітнім процесом. Результати констатувального етапу дослідження показали, що основні труднощі дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку склали нестабільний інтернет-зв'язок (60%), низька мотивація дітей до занять (50%) та недостатня активність батьків у освітньому процесі (40%).

На другому етапі експериментальної роботи нами було розроблено та впроваджено систему роботи з поетапної реалізації педагогічних умов ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку:

наявність технічного забезпечення (інтернет, девайси, програмне забезпечення); використання сучасних технологій і методичних матеріалів, адаптованих для дітей раннього віку; адаптація дітей до нових освітніх умов через створення комфортного освітнього середовища вдома; активна участь батьків в освітньому процесі та підтримці дитини; налагоджена взаємодія між вихователями, дітьми та родинами, регулярний зворотний зв'язок і консультації. Основними заходами стали вдосконалення методичної підтримки вихователів, активізація взаємодії з батьками, застосування інтерактивних методів навчання та регулярний моніторинг успішності у розвитку дітей.

Контрольний етап дослідження засвідчив позитивну динаміку підвищення ефективності дистанційного патронажу родин із дітьми раннього віку. Покращилося технічне забезпечення закладу, зменшилася кількість скарг на нестабільний інтернет-зв'язок, а рівень залученості батьків зріс до 65% (проти 50% на початковому етапі). Також було зафіксовано покращення адаптації дітей до освітніх заходів (75% дітей).

Отже, результати дослідження підтвердили нашу гіпотезу про те, що дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку є ефективною формою здобуття освіти, яка при дотриманні визначених нами педагогічних умов значно покращує якість та результативність освітнього процесу. Відповідно, поставлені завдання дослідження нами виконано, а мету – досягнуто.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безсонова О. 3 кроки для успішного, збалансованого розвитку вашої дитини. URL: <https://roswitok.com.ua/>.
2. Васильєва С.А., Гавриш Н.В., Рогозіна В.В. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія. Кропивницький: ІМЕКС-ЛТД, 2021. 226 с.
3. Гавриш Н.В. Освіта і виховання дітей раннього віку – пріоритетний напрям освітньої політики. *Вісник НАПН України*. 2021, № 3(2). С. 1-6.
4. Деснова І.С. Психологічні особливості становлення емерджентного читання в дітей раннього та дошкільного віку / І.С. Деснова, К.Л. Крутій. *Нова українська школа: результати та перспективи*: зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 21 груд. 2023 р. / за заг. ред. О. А. Голюк ; Маріуп. держ. ун-т. Київ, 2024. С. 136–139.
5. Дистанційна освіта. Вища освіта : сайт. URL: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>.
6. Дистанційна освіта. Міністерство освіти і науки України : сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/distancijna-osvita>.
7. Дитячий садок онлайн НУМО. Вип. 35. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=NDxNVdPayGk>.
8. Іщенко С., Макаренко С. Дистанційний патронаж родин із дітьми раннього віку: педагогічні умови ефективності. *Магістерські студії психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету*: збірник наукових праць здобувачів ОС «Магістр» ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта», «Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Випуск 2. Київ: МДУ, 2024. С. 21-28.

9. Іщенко С.О., Макаренко С.І. Тренерська модель надання освітніх послуг як провідна модель реалізації сімейної (домашньої) форми організації освіти дітей раннього віку в дистанційному форматі. *Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику*: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., 28 берез. 2024 р. / за заг. ред. Ю.О. Демидової. Маріуполь : МДУ, 2024. С. 136–139.
10. Іщенко С.О. Стан реалізації закладами дошкільної освіти сімейно-домашньої форми навчання дітей раннього віку. Дебют: Збірник тез доповідей студентів психолого-педагогічного факультету МДУ за результатами участі у Декаді студентської науки – 2024/ За заг. ред. к.політ.н., проф. Трофименко М.В., д.е.н., проф. Булатової О.В. Київ, 2024. С.115-119.
11. Конева Н.М., Богомольна Т.М. Проблеми дистанційної освіти дошкільнят: *Дошкільне виховання*. 2020. № 5. С. 21–29.
12. Кононенко О.І., Прохоренко Л.І., Соколова Г.Б. Психологічний супровід родин, які виховують дітей з особливими потребами: контент-аналіз проблеми. О.В. Царькова (заг. ред.), Концептуалізація системи сімейно-орієнтованого психолого-педагогічного супроводу родини, яка виховує дитину з особливими потребами : колективна монографія Мелітополь: Люкс. С. 10-22. URL: <https://cutt.ly/dRbeyXg>.
13. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.
14. Косенчук О., Новик І. Організація діяльності закладів дошкільної освіти в період пандемії. *Дошкільне виховання*. 2020. № 9. С. 17–21. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/dv_2020_09_kosenchuk_olga_novyk_iryna.pdf.

- 15.Методичні рекомендації щодо комунікації з дітьми дошкільного віку з родин учасників ООС/АТО, внутрішньо переміщених осіб та організації взаємодії з їхніми батьками : Лист МОН № 1/9-766 від 12.12.2019 р. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/69951/> .
- 16.Підтримай дитину. Telegram. URL: <https://t.me/pidtrumaidutuny>.
- 17.Платформа розвитку дошкільнят НУМО. URL: <https://numo.mon.gov.ua/>.
- 18.Положення про дистанційне навчання: наказ МОН № 466 від 25.04.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> .
- 19.Потеряєва Т.М. Особливості сенсорного розвитку дітей раннього віку в умовах закладу дошкільної освіти / Т.М. Потеряєва, К.Л. Крутий. *Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., 28 берез. 2024 р. / за заг. ред. Ю.О. Демидової. Маріуполь : МДУ, 2024. С. 18–21.
- 20.Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 № 11. URL:
- 21.Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році: Лист Міністерства освіти і науки України № 1/8504-22 від 27.07.2022 р. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86993/>.
- 22.Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій : Лист Міністерства освіти і науки України № 1/3371-22 від 06.03.22 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/ .
- 23.Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- 24.Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні : Лист МОН №1/3845-22 від 02.02.2022 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-rekomendaciyi-dlya->

[pracivnikiv-zakladivdoshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voyennogo-stanu-v-ukrayini.](#)

25. Психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб : концепція, методика, технології : навчально-методичний посібник / І.О. Луценко, А.М. Богуш, Л.О. Калмикова, В.У. Кузьменко, С.І. Поворознюк, О.Д. Рейпольська ; за наук. редакцією І.О. Луценко. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 213 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24604>.
26. Пташеня. Дитячий простір. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCARYpMN6E9Rgb8tT9v-s5kA/about>.
27. Рекомендації щодо забезпечення якості дошкільної освіти України в умовах карантину. Київ, 2021. 26 с.
28. Шелестова Л. Розвиток дитини. URL: <https://www.youtube.com/c/РозвитокдитиниЛюдмилаШелестова/about>.
29. Lytvynenko, O., Zlatova, L., Zasenkov, V., Prokhorenko, L., & Lunov, V. Adaptive Potential of Young People as a Factor of Mental Health-Preserving. Journal of History Culture and Art Research. 2020,9(3), p. 374-385. URL: <https://doi.org/10.7596/taksad.v9i3.2846>.
30. Orlov, O. (2020). Reforming Ukrainian Health Care and Education After the Revolution of 2014: An Analysis of Parliamentary Discourse and Policy Change. In The Research Initiative on Democratic Reforms in Ukraine (pp. 56-73). Edmonton: University of Alberta. URL: [https:// bit.ly/3aj0dJJ](https://bit.ly/3aj0dJJ).
31. Petryshyn, R., Lutsenko, I., & Orlov O. The Impact of Geopolitical and Military Parameters on Inclusive Education Reform in Ukraine and Crimea. In The Research Initiative on Democratic Reforms in Ukraine (pp. 74-91). Edmonton: University of Alberta. URL: [https:// bit.ly/3aj0dJJ](https://bit.ly/3aj0dJJ).